

2-нэ нап.

Лъакъуэрыгъажэк[з

3-нэ нап.

P039 II

4-нэ нап.

Марадонэ»-кІэ ДЫЗЭДЖЭ Гъубж Вячеслав

4-нэ нап.

Махуи 8-щ къэнэжар

Пщіэ зыхуэтщі щіэджыкіакіуэ лъапіэхэ! 2022 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм ди газетыр зыІэрыхьэну хуейхэм абы щытрадзэну палъэр дыгъэгъазэм и 23-м еух. «Адыгэ псалъэм» тедзэным феужьэрэкІыну, иужь дыдэ махуэхэм нэвмыгъэсыну фыкъыхудоджэ. Ди ныбжьэгъу пэжу адэкІи фыкъэнэну, дунеймрэ лъэпкъым-рэ ехьэлІа Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм анэдэлъхубзэмкІэ къыдэкІ газет закъуэмкІэ зыщывгъэгъуэзэным къыпыфщэну фыхуеймэ, фигу къыдогъэкІыж «Адыгэ псалъэм» мазихым и уасэр:

унэм ныфхуахьынумэ - сом 724-рэ кІэпІейкІэ 80-рэ; фэ езым пощтым къыще ыфхыжынумэ - сом 660-рэ. «Адыгэ псалъэм» щытевдзэ хъунущ КъБР-м пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм и ІуэхущІапІэ псо-

Ди индексыр П 5894.

№150 (24.276) Ф2021 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 16, махуэку Ф Тхьэмахуэм щэ къыдокі Ф И уасэр зы тумэнщ Ф adyghepsale.ru

Лъэпкъ проектхэр зэрагъэзащІэр къапщытэ

КъБР-м и Правительствэм и Унэм республикэм и Іэтащхьэ Кіуэкіўэ Казбек дыгъуасэ щригъэкіуэкіащ «щІыналъэхэм я сыхьэткІэ» зэджэ зэхуэсыр. Абы хэтащ Правительствэм и УнафэщІ Мусуков Алий, КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм и пашэ Къуэдзокъуэ Мухьэмэд, республикэм и щіыналъэхэмрэ къалэхэмрэ я администрацэхэм я Іэтащхьэхэр.

ЗЭІУЩІЭМ къыщаіэта

Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ ди республикэм щылажьэ лъэпкъ проекткъыщыгъэлъэгъуа Іуэхугъуэхэр шІыналъ́эхэм, къалэ округхэм мы илъэсым къриубыдэу гъэзэщІа зэрыщыхъуар къэп- гъымрэ зэфІэхын щыхуей шытэныр. Зи гугъу ящІар «Гъуэгу зэпыщІэныгъэ-хэр», «Къалэхэм псэуныгъэ тынш къыщызэгъэ- кlуэкlыу ящl ухуэныгъэхэм, пэщыныр», «Жьы хъуа къапщтэмэ, унэхэм я бжыгъэр гъэ- хэм гъэсыныпхъэ щрагъа-Іуэхухэр», «Дэтхэнэ сабий- хэха яхуэщІыпхъэу. А Іуэхуми и ехъулІэныгъэр», гъуэхэм нэхъ набдзэгуб-«ПсэупІэ унэхэр», «Псы дзаплъэу къабзэ» щІыналъэ проект- къилъытащ абы. хэращ. А унэтІыныгъэхэмкіэ зэіущіэм къыщыпсэ- ящіакъым мы зэманым яіащ апхуэдэ гъуэлъыпіэу хэмрэ. «Дауэ хъуми, узылъащ ахэр зи пщэрылъ, мыхьэнэшхуэ зиlэ lуэху- 1500-рэ, - къыхигъэщащ lэ- фэм пэщlэувэ мастэхэр абыхэмкіэ жэуап зыхь гъуэхэм ящыщу республи- тащхьэм. - Узыфэр къы- зыхегъэлъхьэным адэкіи къулыкъущІэхэр. Абыхэм кэм щыщыІэ эпидемиолозэрыжаlамкlэ, а проект- гие щытыкlэр. хэр я лъабжьэу яубзыхуахэр зэф оклащ, атгэми узыфэ къызэуал охэмрэ зэралъытэмкгэ, ар зэп гэгулъытэ хэха яхуэшІып- сымаджэшым шІзууэхэмрэ зэрыту екіуэкІыркъым, кохъэщ ахэр езыгъэкІуэкІ- я бжыгъэр нэхъ мащІэ хъухэм, лэжьыгъэм и фla- уэрэ зэрыкlуэр, абы къыхэ- гъуэщlэм дэнэкlи зэры-

зэманымрэ ехьэліауэ.

Республикэм и Іэтащхьэм жиlащ гъуэгу lуфэхэм деавтомобил-«Шэнхабзэ хъуэ станцхэм, гулъытэ хущытыпхъэу

Klyэкlуэм къыхигъэщащ

щеіэзэ сымаджэщу тіу иджыблагъэ зэрызэхуащІыжар: Шэджэм, Тэрч шІыналъэхэм щылажьэу щытахэр. «Иджыпсту республикэм щылажьэ апхуэдэ сымаджэщи 5-м що- щтауэ щыта хабзэ ткІий-Іэзэ сымаджэ 884-м, а хэм ящыщ гуэрхэр нэхъ изыфэр папщІэ хьэзыру щыІэщ Іуэхугъуэм иджыпсту топ-гъуэлъыпІэ 1110-рэ. Мазэ сэлъыхь республикэм и папщІэ Апхуэдэу гулъытэншэ ипэкіэ сымаджэщи 7-м унафэщіхэмрэ іэщіагъэлізыпкърыхьэхэм я бжыгъэр щыхощІ къэрал псом, тикэ Іуэхугъуэхэри къызэтеатІэми, ІэщІагъэлІхэм къыронавирусым и лізужьы-

кІыуи узыфэ шынагъуэхэм зыщиубгъум къыхэкІыу». КІуэкІуэ Казбек зэрыжијамкјэ, ди республикэм и эпидемиологие щытыкІэр нэхъыфІ хъууэ зэрыхуежьам гугъуэ уегъэщ абы ехьэлlауэ ипэкlэ къэткъызэуаліэхэм тіасхъэ ящіынкіэ хъуну. А пыщэн хуейщ, профилакувыІэ хъунукъым», - жиІащ Klуэкlуэм.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ.

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек ди республикэм дыгъуасэ щиублаш «ХъуэпсапІэхэм я псей» урысейпсо акцэр. А Іуэхугъуэм теухуа зэхуэсыр къыщызэlуихым, щlыналъэм и унафэщІым къызэхуэсахэм ягу къигъэкіыжащ ціыху куэд къызэщІэзыубыдэ а илъэсыщІэ Іуэхур егъэкіуэкіыныр зи жэрдэмыр волонтёрхэр арауэ зэрыщытыр, УФм и Президент Путин Владимири зи щіалэгъуэхэм ящіа апхуэдэ гукъыдэжыр зэрадиІыгъар.

КІУЭКІУЭ Казбек фІыщІэ яхуищІащ КъБР-м Волонтёр зэщІэхъееныгъэм зезыгъэужь и центрым хэтхэу, илъэс блэкlахэм хуэдэу, мы гъэми «ХъуэпсапІэхэм я псей» акцэр къызэзыгъэпэ-

«ИлъэсыщІэм ирихьэлІэ а Іуэхугъуэр къызэгъэпэщыныр хабзэ дахэ щыхъуащ Къэбэрдей-Балъкъэрым. ФІыщіэ фхузощі къывбгъэдэкі апхуэдэ жэрдэм гуапэхэмрэ фхэлъ граждан зэхэщіыкіымрэ папщіэ. Фи дэіэпыкъуныгъэ хуэныкъуэ цІыху куэдым фахэтщ фэ. Си фІэщ мэхъу: щытыкІэ гугъум ихуа сабийхэм яІэрыхьэнущ зыщіэхъуэпса илъэсыщіэ тыгъэ гуапэхэр», - жиlащ республикэм и lэташхьэм.

«ХъуэпсапІэхэм я псейм» фІэлъ лъэІу тхылъ цІыкІуи 9 къыфІихащ Кіуэкіуэ Казбек. Илъэсыщіэм ирихьэлізу ахэр щіохъуэпс зэрыджэгу хьэпшып, техникэ зэмыл эужьыг эуэхэр, апхуэдэу езыхэр дэзыхьэх унэтІыныгъэ елъытауэ спорт Іэмэпсымэхэр, сурэт зэращІ хьэпшыпхэр, зэпкърыплъхьэ хъу джэгуалъэхэр яГэрыхьэну.

«ХъуэпсапІэхэм я псей» къэралпсо акцэр ди щІыналъэм щаублэ

Республикэм и Іэтащхьэм и гъусэу Іуэхугъуэм хэтащ КъБР-м и Парламентым и Унафэщ І Егоровэ Татьянэ, КъБР-м и Правительством и УнафощІ Мусуков Алий, УФ-м и Президентым Аппаратым полномочнэ ліыкіуэу КИФЩІ-м щиІэм и федеральнэ инспектор нэхъыщхьэ Мэкъуауэ Тимур, шІыналъэхэм шыІэ хабзэхъумэ ІэнатІэхэм я пашэхэр, КъБР-м и Парламентым и депутатхэр, КъБР-м и Пра-

вительствэм хэтхэр, республикэм и щіыпіэ администрацэхэм я Іэта-

шхьэхэр КъБР-м и волонтёрхэм къызэрагъэпэща «ХъуэпсапІэхэм я псейм» сабийхэм фіалъхьа лъэіу тхылъ цыкухэм ит хъуэпсапіэхэр ныбжьышІэхэм хүэзыгъэзэщІэну хуейхэр акцэм фыхэтыну фыкъыхудоджэ.

ТАМБИЙ Линэ.

Гъэр яхуэф1ащ

хуэдэу зихъуэжами, рес- къэс къытрахащ ику иту пасэу зэфlагъэкІри, гъавэр публикэм гъавэрэ джэш- центнер 34 - 35-рэ. Ипэ ита гъэтіылъыпіэхэм щіалъхьэхэкіыу гектар мин 212-рэ илъэсым и щапхъэм тету мы гъэм Іуихыжащ.

АБЫ щыщу гектар мин 51,5-р гуэдзт, мин 19,7-р хьэпцІийт, мини 137,3-р

Дунейм и щытыкізм сыт яхуэфіащ, гуэдз гектар хьи къатемыхъуэу, хэгъуэр гъавэгъэкІхэм мы илъэсми тонн 1 мелуаным нэсыр

Къапщтэмэ, республикэм и гъавэщіапіэхэм я піэхэм. ерыскъыпхъэ нартыхут. процент 70-р Джылахъстэ-МэкъумэшыщІэхэм гъэр нейм хиубыдати, хозяйст-

вэхэр мэкъумэш техникэхэмкІэ зыхуей хуэзэу къызэрызэгъэпэщам фІыгъэкІэ, уэлбанэ кІы-

Гъавэ бэв псом япэу щыІуахыжащ Прохладнэ, Май тафэтес щІыналъэхэм я мэкъумэш ІуэхущІа-

ЛЪОСТЭН Музэ.

Я лэжьэгъухэм я фэеплъыр яхъумэ

Журналист Іэщіагъэр гъэщіэгъуэным щэнхабзэмкіэ, егъэджэныгъэмкіэ щіынакъыдэкіуэу икіи нэхъ псэзэпылъхьэпіэхэм яшышш. Абы и лэжьакіуэхэм къагуpolyэ я лэжьыгъэм гугъуехь пыщlам къищынэмыщіауэ, я гъащіэри абы щіатынкіэ зэрыхъунур. Мамырыгъэмрэ захуагъэмрэ щіэбэну хэкіуэдащ журналист ціэрыіуэ куэд. Абыхэм Іуэхугъуэ кърахьэжьахэм кърикіуэнкіэ хъуну фэбжьым и шынагъуэм Іэщіагъэм хуаіэ лъагъуныгъэр япэ къащыф ищырт.

ИЛЪЭС къэс дыгъэгъазэм и 15-м Урысей Федерацэм ягу къыщагъэкІыж цІыхубэм я еплъыкіэм къыщхьэщыжу хэкіуэда е гущіэгъуншэу яукіа хъыбарегъащіэ ізнатіэхэм я лэжьакіуэхэр. Фэеплъ махуэр гъзувынымкіз 1991 гъэм жэрдэм къыхилъхьауэ щытащ Урысей Федерацэм и Журналистхэм я зэгухьэныгъэм. Лэжьэгъухэм, Іыхьлыхэм, ныбжьэгъухэм ягу къагъэкІыж зэрыхьзэрий щекіуэкі щіыпіэхэми мамыр гъащіэми зи псэр зытахэр.

Зи къалэныр зыгъэзащІзу хэкІуэда журналистхэм я фэеплъыр хъумэным ехьэліа зэхыхьэ дыгъуасэ Іуащхьэмахуэ куейм хыхьэ Терскол жылагъуэм щекІуэкІащ. Ар къызэрагъэпэщащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Журналистхэм я зэгухьэныгъэм «КъБР-Медиа» ГКУ-мрэ Іуащхьэмахуэ куейм и администрацэмрэ дэщіыгъуу.

Терскол щагъзува фэеплъ сыным деж щекІуэкІа щыгъуэ пэкІум хэташ КъБР-м и Журналистхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщ къулыкъур зыгъэзащіэ Шаваевэ Разият, Іуащхьэмахуэ куейм и администрацэм и Іэтащхьэм и къуэдзэ Улимбашев Арслан,

лъэм и управленэхэм я лыкІуэхэр, журналистхэр, Лъэпкъ гвардием къулыкъу щезыхьэкіхэр, школакіуэхэр, нэгъуэщіхэри.

- Хабзэ хъуауэ илъэс къэс Терскол дыщызэхуос зи къалэныр зыгъэзащІзу хэкІуэда ди лэжьэгъухэм я фэеплъыр тхъумэн папщіэ, жиІащ Шаваевэ Разият. - Ди жагъуэ зэрыхъунщи, абыхэм я бжыгъэм хохъуэ. Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщу иужьрей илъэсхэм тфІэкІуэдащ Казиханов Тамерлан, Геккиев Казбек, КІуащ Тимур сымэ. Дунейм йохыж ди лэжьэгъу нэхъыжьхэри. Мы илъэсым къриубыдру коронавирус узыфэ зэрыціалэм ихьащ апхуэдэ зыбжанэ.

Улимбашев Арслан фІыщІэ яхуищІащ илъэс къэс фэеплъ сыным деж къыщызэхуэс журналистхэм, Іуэхугъуэр къыхэзыхьэ жэрдэмщакіуэхэм.

- Нобэ дигу къыдогъэкІыж зи къалэныр езыхьэкІыу хэкІуэда журналистхэр. Апхуэдэ дыдэу дзэм къулыкъу щызыщІэхэми зи псэр зыта я лэжьэгъухэм я фэеплъыр яхъумэ. ЩытыкІитІри зыр адрейм къызэрыкІэрыху щыІэкъым. ИкъукІэ мыхьэнэшхуэ зиІэщ илъэс къэс дыгъэгъэзэм и 15-м ирихьэлІэу къызэрагъэпэщ зэхуэсыр. Абыхэм я фэеплъыр тхъумэху, ахэр ди гъусэщ, цІыхухэми ящыгъупщэнукъым, - захуигъэзащ пэкlум хэтхэм Лъэпкъ гвардием и сержант нэхъыжь Куканьковэ Валентинэ.

Фэеплъ сыным удз гъэгъахэр тралъхьа иужь къызэхуэсахэр дакъикъэкІэ хуэщыгъуащ зи къалэныр зыгъэзащІэу хэкІуэда

Тхыгъэри сурэтри ЖЫЛАСЭ Замир ейщ.

Журналистхэр ягъэгушхуэ

къытрахащ.

Иджыблагъэ Печатым и унэм шагъэфіэжащ журналистхэм я зэхьэзэхуэ ди щІыналъэм щекіуэкіам къыщыхэжанык ахэр. Зэпеуэм щытекІуахэр ягъэлъэпІэну, псалъэ дахэ жрајэну къэкІуат КъБР-м экстремизмэмрэ щіалэгъуалэ политикэмрэ япыща лэжьыгъэж щІыпІэхэм щызэгъэујунымкіэ и министр Къуэшырокъуэ Залым, КъБР-м щэнхабээмкІэ и министр Къумахуэ Мухьэдин, «КъБР-Медиа» ГКУ-мрэ и унафэщІ къалэнхэр зыгъэзащІэ Бежан Беслъэн.

ЗЭПЕУЭХЭР къызэрагъэпэщащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым терроризмэмрэ экстремизмэмрэ япэщІэтынымкІэ профилактикэ лэжьыгъэр егъэкlуэкlыныр» къэралым щызекІуэ хабзэхэмрэ жылагъуэ шынамэхэм япкъ иткіэ. ЗэхьэщІым, Къуэшырокъуэ Зарыгъэр шыхъумэным зэ- къыхуэзыхь мэмрэ экстремизмэмрэ куэд утыку къызэрырахьэр.

«Терроризмэр дуней псор зыгъэгумэщІ Іуэхуджэм пэщІэтыныр псоми щІэу щыІэщ. Терроризмэр Іузэпэщыныгъэр ипэ изы-

ди зэхуэдэ къалэнщ. Сэ къыхэзыхам и гупсысэр «Къэбэрдей-Балъкъэрым къыслъысу фІыщІэ фхуэс- цІыхум я деж нихьэсын щІыну сыхуейт мы зэпеуэм жыджэру фызэрыхэтам, гъуэншагъэмрэ шыхъу- абы къигъэув Іуэхугъуэм мэныр» къэрал програм- хуэунэтІа тхыгъэ гъэщІэгъуэнхэр къызэрыхэфлъзэхуэм къыщыхэжаныкіа хьам папщіэ. Щхьэхуэу лэжьыгъэхэм я гугъу щи- къыхэзгъэщынут дунейм хьэкі, фи гуащіэкіэ бза- жылагъуэ проектхэм хытемытыж фи лэжьэгъухэм лим къыхигъэщащ ахэр зи я фэеплъыр зэрыфхъу-ІэдакъэщІэкІ журналист- мэр, псалъэр Іэщэ папхэр ди щІыналъэм мамы- щІэу къищтэу цІыхум ер идеологие рытелажьэр, террориз- бзаджэм пэщіэтахэр екіуу фигу къызэрывгъэк ыжар. къэмыгъэхъуным хузунэ- Урысейм и адрей щІынатіауэ тхыгъэ купщіафіэ лъэхэм яхуэдэу, ди Къэбэрдей-Балъкъэрми иІэщ терроризмэм текІуэдахэр. Журналистикэр сыт щыгъгъуэщ. ЦІыхур бэлыхь хэ- щекІуэкІ политикэм, цІыху- гъэр къызэгъэпэщыныр зыдзэ, псэуныгъэр зэте- бэр абы зэрыхущыт щІызыкъутэ, экономикэмрэ кіэм. Дапщэщи къилъы-

щхьэкіэ, зэблэж щыіэкъым, пэрыуэгъу къыхуэхъуми гущІэгъу яхуищІыркъым. Абы теухуауэ жыпІэмэ, фэ фи къалэныр пщІэ иІэу иводжагъэм

фыпсэемыблэжщ, жыпІэми щыуагъэ хъунукъым», жиІащ Къуэшырокъуэм. АдэкІэ къыхигъэщащ зэпеуэм къыхилъхьа Іуэху-

гъуэм дяпэкІи гулъытэ зэриІэнур, абы пэщІэтыну къыхуезыджэ журналист лэжьыгъэхэм сыт щыгъуи щІэгъэкъуэн зэрагъуэты-«Шэч хэлъкъым, уи егъэп ейтей къэралым ц ыхум и шынагъуэншакъэралыгъуэм и хьэкъхэм язщ. Абы къыхэкІыу, дэ щыІэныгъэмрэ зэщхьэ- хъуэр пэжщи, ар зымыдэ, сыт щыгъуи гранткІэ дапыщызыху мы къэхъугъэ бза- абы пэщізувэхэр мыма- къуэкіынущ ціыхум и зэ- кіз ягъэгушхуащ.

гъэщ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм, ар къыщыгъэнауэ, цІыху щхьэхуэхэм дэІэпыкъуэгъу дахуэхъунущ. Фэ фщыщ дэтхэнэми Іэмал иІэщ терроризмэмрэ экстремизмэмрэ къэмыгъэхъуным зэрапэщІэт фыпэщІэтщ, хьэну икІи къыщыхэжаныкіыну», - къыхигъэщащ министрым.

Зэхьэзэхуэм щхьэхуэу я ціэ къыщраіуащ ціыхухэр нэхъ зыгъэпІейтей, хэІущІыІу щІыпхъэ жылагъуэ проектхэр зи Іэдакъэ къышІэкІахэр. «ЩремыІэ Іулъхьэ», «Дэ мамырыгъэм дрителъхьэщ» рекламэхэр нэхъыфІ дыдэхэм хабжащ, абыхэм ящІэлъ Іулъхьэмыдэ гупсысэхэм мыхьэнэ яІэуи къалъытащ.

Зэпеуэм хэтахэр фіыщіэ тхылърэ тыгъэ лъапІэхэм-

ШУРДЫМ Динэ.

Сымаджэхэр нэхъ мащІэ мэхъу

Шэджэм, Тэрч район сымаджэщхэм узыфэ зэрыцІалэ шынагъуэхэм ще-Іэзэу къыщызэІуаха госпиталхэр дыгъуасэ зэхуащІыжащ. Пандемием и лъэхъэнэ зэхуэмыдэхэм а медицинэ Іуэхущіапіэхэм я лэжьакіуэхэр коронавирус узыфэ зэрыціалэм жыджэру пэщІэтащ.

ШЭДЖЭМ къалэм дэт, ХьэцІыкІv А. А. и цІэр зезыхьэ район сымаджэщым госпиталыр щылэжьащ 2020 гъэм и мэкъуауэгъуэбадзэуэгъуэ мазэхэм, апхуэдэүи нэгъабэ и фокlадэм щегъэжьауэ мы гъэм и хиубыдэу. Абы мазаер иужькіэ сымаджэщыр нэхъапэкІэ зэрылэжьам хуэкІуэжащ. АрщхьэкІэ узыфэ шынагъуэм аргуэру зиубгъун щіидзэри, щэкіуэгъуэ мазэм госпиталыр къызэ-Іуахыжат. А лъэхъэнэм къриубыдэу абы щІэлъащ коронавирусыр зыпкърыт сымаджэў 80-м щІигъу, госпиталыр зэрылэжьа зэманым къриубыдэу - 1285-рэ.

Тэрч районым ковидым щеіэзэ госпиталыр щыіащ нэгъабэ жэпуэгъуэм и 28-м щыщІэдзауэ 2021 гъэм гъатхэпэм и 10 пщІондэ. ПІалъэкІэ и лэжьыгъэр зэпигъзури, ар къызэlуахыжауэ щытащ мы гъэм жэпуэгъуэм и 22-м.

Мы зэманым коронавирус узыфэ зэрыціалэр зиіэхэм я бжыгъэр нэхъ машІэ зэрыхъуам къыхэкІыу, КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм и унафэкІэ госпиталхэр зэхуащ ыжащ. Иджыпсту сымаджэщхэм я пэшхэм дезинфекцэ щрагъэкІуэкІ, зыхуей хуэзауэ ягъэкъэбзэжмэ, цІыхухэм медицинэ Іуэхутхьэбээ псори щыхуащІзу лэжьыгъэр зэтраублэжынущ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым иджыпсту щыІэщ узыфэ зэрыціалэ шынагъуэм ще-Іэзэ госпиталу 5: ахэр щолажьэ СПИД-мрэ узыфэ зэрыцІалэхэмрэ защыхъумэнымкіэ, абыхэм япэшіэтынымкІэ республикэ центрым, Къалэ клиникэ сымаджэщ №№1, 2-хэм, Нарткъалэ дэт Шыналъэхэм зэдай, узыфэ зэмылІэужьыгъуэхэр зыпкърытхэм ще-Іэзэ сымаджэщым, Прохладнэ район сымаджэшым.

еє и І ШІМ С ШС АХ Ш

Махуэгъэпс

Насып зыхуэфащэ

Дыгъэгъазэм и 17-м и ныбжьыр илъэс 75-рэ ирокъу Къэбэрдей-Балъкъэрым и жылагъуэ политик ціэрыіуэ, іэщіагъэм хуэіэижь щіэныгъэлі, псэуакіуэ іумахуэ, хьэрычэтыщІэ Шыхъуэстэн Борис. Лэжьыгъэм, щіэныгъэм, ціыхубэ гъащіэм илъэс щэ ныкъуэм щіигъу хуэзыгъэфэща лъэпкъылІыр республикэми абы адрыщІкІи къызэрыщаціыхур унафэщі іэкіуэлъакіуэущ, лэжьыгъэм и піалъэ зыщІэ цІыхуущ икІи ныбжьэгъу пэ-

ШЫХЪУЭСТЭН Борис (Абдулхьэмид) 1946 гъэм Дзэлыкъуэ щІыналъэм хыхьэ Сэрмакъ къуажэм къыщалъхуащ. Курыт школыр дыжьын медалкіэ къиуха нэужь, ар щіэтІысхьащ Мэзкуу дэт жырымрэ гъущІхэкІхэмрэ я институтым. Абы илъэситІкІэ щеджа нэужь. КъБКъУ-м физикэмкІэ и факультетым зыкъригъэдзыжащ.

Школым илъэс зыбжанэ щылэжьауэ, Шыхъуэстэныр армэм дашри, Германием щыІзу дзэм къулыкъу щишІаш. Абы къикІыжа нэужь, Борис щылэжьащ Налшык дэт полупроводник Іэмэпсымэхэм я заводым инженер-технологыу, иужькІэ - инженер нэхъыщхьэу. Аспирантурэр щІалэм къыщиухар езыр зыщеджа жырымрэ гъущІхэкІхэмрэ я институтырщ. Абы щызригъэгъуэта щІэныгъэрщ Борис и гуащІэдэкІым хилъхьа зэчийр къызыкъуихыну Іэмал къезытари, и кандидат диссертацэр зымыгъэгувари.

ІэщІагъэмкІэ япэ лъэбакъуэхэр щича заводым зыр адрейм къыкІэлъысу щалэ Іэпщіэлъапщіэм щызэрихъуэкІащ жэуаплыныгъэшхуэ зыпылъ ІэнатІэхэр: къудамэм и нэхъыжь, иужькІэ - конструкторхэм я бюром и унафэщІ. Зэман дэкІри, Борис ягъэуващ ІуэхущІапІэ зыбжанэу зэхэт «Элькор» къэрал мыхьэнэ зиІэ конструктор бюром Налшык щиІэ къудамэм и унафэщІу.

А ІэнатІэм Борис и ІэщІагъэмрэ щІэныгъэмрэ къыщигъэлъэгъуа къудейкъым. Теориемрэ практикэмрэ щызэуІуа а щІэныгъэ-производственнэ структурэм езыхэм къагупсысыжа Іэмэпсымэхэр гъащІэми щыхахьэрт, ІуэхущІапІэ куэдми къыщагъэщхьэ-

Къыхэгъэщыпхъэщ, инженер гупым ядэлэжьэху Шыхъуэстэным и Іэщагъэл зэчийри цыхухэр зэгъэдэіуэн іззагъри зэрефізкіуар. Щізныгъэ куу зыбгъэдэлъ цІыхухэм я министерствэм и лэжьыгъэр ШыунафэщТу ущытыныр Туэху къызэ- хъуэстэн Борис и пщэ къыщыдэхуар рыгуэкІкъым. УнафэщІым иІэн хуейщ хэлъэт зыбгъэдэлъ ІэшІагъэлІым и гукъыдэжыр зэрыдиІыгъын гукъэкІ. Апхуэдэ бгъэдыхьэкІэрщ цІыху зэчиифІэм хэлъ дэпым и хъуаскІэр къызыщІэзыгъаплъэр, абы щІэныгъэм псалъэщіэ, Іэмалыщіэ зэрыщигъэіун и Іэзагъыр къезыгъэутІыпщыр.

Зи гугъу тщ а Конструкторхэм я бюром (СКБ) къыщыщагъэк электрон, щІэныгъэ къэпщытэныгъэхэр зэрырагъэкіуэкі Іэмэпсымэхэр иужькіэ заводрэ фабрикэу ІуэхущІапІишым трагуэшэжырт. Бюром къыщІигъэкІ хьэпшыпхэм я процент 80-р къэралым зыхъумэжыныгъэмкІэ и промышленностым хуэгъэпсат. А лъэхъэнэм къежьагъащ о микроэлектрон юмалхэр къыщагъэщхьэпэ, щІэныгъэ-техникэ ефіэкіуэныгъэм и къудамэхэм язу щытт бюром и лэжьыгъэр зыхуэунэтІар.

Зи гугъу тщІы ІуэхущІапІэхэм хуэдэхэр щІэ дыдэт а зэманым, къыщІагъэкІ хьэпшыпхэри къэралыр зыхуэныкъуэ защІэт. Аращ «Элькор»-м Къэрал саугъэт къызэрыратар Іуэху

цІыкІуу къэплъытэ щІэмыхъунур. Шыхъуэстэным и унафэм щІэту псэупІэ хозяйствэм хагъэхьащ ІэмэпсымэщІэ куэд. Лъэныкъуэ зэмылІэу-

Дыгъэгъазэм и 10-р ЦІыхум и

хуитыныгъэхэм я дунейпсо ма-

хуэщ. Абы ирихьэлІзу Къзбэр-

дей-Балъкъэр къэрал универси-

тетым щекіуэкіащ «Ціыхум и

хуитыныгъэр къызэгъэпэщы-

ным ехьэліа іуэхугъуэхэр» зэіу-

щІэр. Абы хэтхэм КъБКъУ-м и

ректор Алътуд Юрэ зэрызахуи-

гъазэм къыхигъэщащ 1948 гъэм

ООН-м и Ассамблее Нэхъыщ-

хьэм цІыхум и хуитыныгъэхэм-

кІэ дунейпсо декларацэр къищ-

тауэ зэрыщытар, а декларацэм

къыщыгъэлъэгъуахэр дэтхэнэ-

ми къызэрыдэхьэлІар. «Аращи,

конференцыр игъузу къызо-

гъуэхэри гупсысэ зыхэлъщ», -

жијащ абы.

къызэзыгъэпэщахэм

зэрырагъэблэгъар.

зыкъыхуэзыгъэзахэр

Шыхъуэстэным къигъэлъагъузу, утыку кърихьащ щыхьэт тхылъ 20, и Іэдакъэ къыщІэкІащ 90-м щІигъу щІэныгъэ лэжьыгъэрэ зы тхылърэ.

«Элькор» бюром щызэтриубла лэжьыгъэр Шыхъуэстэным и доктор диссертацэм лъабжьэ хуэхъуащ. 1995 гъэм абы ехъулІэныгъэкІэ и лэжьыгъэр щыпхигъэкlащ Мэзкуу дэт «Пульсар» щІэныгъэ-къэхутакІуэ инсти-

А илъэс дыдэм Шыхъуэстэн Борис хъчаш Урысейм и инженер академиемрэ ЩІыуэпсым епха щІэныгъэхэм я академиемрэ я академик. Абы хэлъхьэжыпхъэщ ЗэпыщІэныгъэхэм я дунейпсо академиери. Шыхъуэстэн Борис зэрехьэ «Урысейм щІыхь зиІэ и инженер» цІэ лъапІэр. 1993 гъэм щегъэжьауэ ар КъБКъУ-м микроэлектроникэмкІэ кафедрэм и профес-

1990 гъэхэм Кіуэкіуэ Валерэ республикэм и Правительствэр щызэригъэпэщым, Шыхъуэстэн Борис Промышленностым, транспортым, зэпыщІэныгъэхэмрэ энергетикэмкІэ министру абы хигъэхьащ. Дэбгъуэн щымы і э ирихь эк і ащь Борис а І энатіэри. Гъэщіэгъуэнт укіэлъыплъыну игъащІэм къэрал къулыкъущІэу шымыта щіэныгъэліыр и къалэнхэм зэрыбгъэдэтым.

Дэ куэдрэ ди нэгу щіэкіащ іэщіагъэлІ лъэрызехьэхэм къулыкъу зехьэкіи ціыху зэгъэдэіуэкіи ямыщізу, зыгъэувахэр къазэрыщыгугъам шытемыхуэ. Шыхъуэстэныр абыхэм ящыщтэкъым. Уеблэмэ зи гугъу тщІа зэманым я нэхъ гугъухэрщ. Заводхэр, фабрикэхэр щылъэлъэж лъэхъэнэрат ар, цІыхухэр лэжьапІэншэу къанэу.

ИтІани, министрыщІэр и къару емыблэжу ІэнатІэм бгъэдэтащ. Борис и гуащІэр хилъхьэрт къэралышхуэр зыдэмыІэпыкъуж ІуэхущІапІэхэр къызэтригъэнэным.

1996 гъэм Шыхъустэн Борис ягъэуващ КъБР-м и мылъкур зегъэкІуэнымкІэ комитетым и унафэщІу. Къэралым и ахъшэкІэ лажьэу щыта заводфабрикэхэр уней ІуэхущІапІэ ищІынырт абы къыпэщылъ къалэнхэм я нэхъыщхьэр, а лъэныкъуэмкІэ чэнджэш къозытыни узыдэплъеини гъуэтыгъуейуэ. А ІэнатІэри зэрыхуэ-

фэщэну ирихьэкІащ Шыхъуэстэным. ЖыпІэнурамэ, къулыкъущІзу Борис зэрылэжьар илъэсих къудейщ. Ауэ ахэр хиубыдащ республикэр цІыху зэпіэзэрыт, іэщіагъэлі губзыгъэ щыхуэныкъуэ лъэхъэнэм икІи Борис и пщэрылъыр екlурэ ещхьу игъэзэщІащ. Аращ абы «Илъэс куэдкІэ промышленностым зэрыхуэлэжьамрэ унафэщ Іэзагъ зэрыхэлъымрэ па-

пщіэ» Щіыхь тхылъ къыщіратар. Правительствэм щыхэта илъэсхэр игу къыщигъэкІыжкІэ, Борис жеІэ лэжьыгъэм дихьэхыщэу зэрыщымыжылгыуэхэмкіэ здынэса лъагагыыр тар: нэгыуэщі зэхэтыкіэ, нэгыуэщі

Іуэху зехьэкІэ. Псом нэхърэ нэхъ гугъур Іуэхур зэриухынур уэ уи закъуэ зэромылъытарт. Арати, 1998 гъэм «псэ зыІут ІэнатІэ» къызэрыхуагъэлъагъуэу, ар уващ «Къэбэрдей-Балъкъэр телекоммуникацэхэр» ІуэхущІапіэм и генеральнэ директору. 2002 гъэм щегъэжьауэ - «Ипщэ телекоммуникацэ ІуэхущІапІэ»-м и унафэщІым и къуэдзэу лэжьащ.

Лэжьыгъэшхуэ епхат «Каббалктелеком» ІуэхущІапІэм. Ауэ абы щрихьэкІа илъэсхэм игу хэхъуэу топсэлъыхьыж Шыхъуэстэныр. И гуащіэри хэкіуэдакъым: ар лэжьэху, республикэм зыщаубгъуащ бжыгъэхэр зи тегъэщіапіэ Іэмыпсымэу дуней псом щызекіуэхэм. Япэщіыкіэ GSM зэпыщІэныгъэхэр, абы и ужьым иту -Мегафон, Билайн, МТС, къинэмыщІ федеральнэ къудамэхэр.

А ІэнатІэм къыщигъэлъэгъуа ехъу лІэныгъэхэм папщІэ Шыхъуэстэн Борис къыхуагъэфэщащ «КъБР-м цІыхубэр зыхуей хуэгъэзэнымкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ» цІэ лъапІэр. И ныбжьыр илъэс 62-рэ ирикъуху, Борис а ІэнатІэр иІыгъащ.

Шыхъустэн Борис зэи жылагъуэ гъащІэм пэІэщІэу щытакъым, иджыпстуи республикэм щекІуэкІ гъащІэм и гулъытэр хуэжыджэрщ. Псом хуэмыдэу абы къыфІэІуэхущ КъБР-м, АР-м, КъШР-м я зэпыщІэныгъэхэр егъэфІэкІуэн зэрыхуейр. Ар КъБР-м и Парламентым и ещанэ зэхуэсым и депутатщ. Тхьэмадэм фІэфІщ тхыдэм теухуа, цІыхум хьэл-щэн дахэ хэлъын зэрыхуейр къэзыгъэлъагъуэ тхылъхэр дунейм къытригъэхьэну. Псалъэм папщІэ, Борис и ахъшэкІэ къыдигъэкІаш МэшбащІэ Исхьэкъ и тхылъхэм ящыщ куэд, мызэ-мытІзу Гуманитар къэхутэныгъэхэмкІэ институтым къыщыдэкІ тхылъхэми мылъкукІэ защІигъэкъуащ, мы тхыгъэр зи ІэдакъэщІэкІри яхэту, абы щхьэкІэ фІыщІэшхуэ худощі.

Адыгэ дунейм къыщыхъухэр, адыгэбзэм, тхыдэм я Іуэху зыІутыр - ахэращ нобэ Шыхъуэстэным и зэманри и гулъытэри зытекІуадэр. Апхуэдэ цІыхухэр зэман зэlумыбзхэм деж, езыхэр хуэмейми, щхьэхуимыту цІыхухэм я пашэ мэхъу. Аращ Борис пенсэм тысыжри зыри къызыф эмы уэхуж хъуащ хужыпіэ щіэмыхъур. Уи нэгу къыпхущІэгъэхьэххэркъым мыпащау паркым къыщиктухьу, апхуэдизкІэ иджыри и гулъытэр жанщ, езыри хущІэмыхьэщи.

Унэхъыжьынри къалэнщ. Борис ІэщІэкІынукъым зыгуэр хабзэм щебэкъуа зы нэплъэгъуэ, и хъуреягъыр чэнджэщкІэ зыщыгугъри аращ.

къуэмкіи иіэщ Борис зыщіигъэщіэгъуэн. АдыгэлІым унагъуэ дахэ иухуащ. Борисрэ абы и жьэгу пащхьэр зыхъумэ Жаннэрэ илъэс 50-м нэсауэ къызэдогъуэгурыкіуэ. Унэгуащэ зэкіэлъыкіуэ дыдэкіэ уеджэну зыхуэфащэ Жаннэ и Іэгу и Іэнэш зыхужаІэм хуэдэу, игури и унэбжэри сыт щыгъуи благъэхэмрэ хьэщ эхэмрэ яхузэ у-

Борис и къуэ Муратщ ди республикэм щызекІуэ Билайн телефон гъуэгур зыгъэлажьэр, езыри пщІэ зиІэ хьэрычэтыщІэщ. Япхъу Мадинэ Мэрэтыкъуэхэ я нысэщ. Медицинэ щІэныгъэхэм я кандидат хъуа хъыджэбзыр Урысейм медицинэмкІэ и щІэныгъэ-къэхутакІуэ университетым и доцентщ, ар щолажьэ Пироговым и цІэр зезыхьэ, Унагъуэмрэ сабий зэгъэгъуэтынымкІэ центрым и дохутыру.

Ифеішисхен сіль Іфиажисхен иІэщ, жыхуаІэращ. ХЪУЭТКЪУЭ Самир,

тхыдэ щІэныгъэхэм я доктор, КІэрашэ Тембот и цІэр зезыхьэ Гуманитар щІэныгъэхэмкІэ Адыгей щІэныгъэкъэхутакІуэ институтым и

шІэныгъэрылажьэ нэхъыщхьэ **КЪУДЕЙ Владимир**, *журналист*.

«Урысей мэкъумэш центр» федеральнэ Іуэху-щіапіэм й нэіэ щіэту, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къалащхьэм дэт «Синдика» хьэщіэщым щекіуэкіащ ди къэралым щагъэхьэзыр жылапхъэ-хэр гъавэгъэкІхэм я деж нэхьэсынымкіэ, щіэупщіэу щаіэм хэгъэхъуэнымкіэ щыіэ Іэмалхэм щытепсэлъыхьа щІыналъэ-зэхуаку зэіущіэ.

Мэкъумэш

ЗЭХУЭСЫМ и лэжьыгъэм хэтащ «Урысей мэкъумэш центр» федеральнэ Іуэхущіапіэм и іэщіагъэліхэр, КъБР-м Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм и унафэщІхэр, зытепсэлъыхьа Іуэхур зэгъэщІылІахэм ящыщу, щІэныгъэмрэ егъэджэныгъэмрэ ІэнатІэхэм я пашэхэр, нэгъуэщІхэри.

Республикэм мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министр Сыжажэ Хьэсэн къызэхуэсахэм фіышіэ яхуишіаш Урысей Федерацэм и мэкъумэш-промышленнэ комплексым зиужьынымкіэ щыіэ тонн мин 350-рэ, пхъэщхьэхэкІыпІэхэм траухуа я семи- мыщхьэу нар-зэхыхьэр Балъкъэрым зэрыщрагъэкіуэкіым папщіэ.

«Урысей мэкъумэш центр» федеральнэ ІуэхущІапІэм и республикэ къудамэм къалэнышхуэхэр и пщэ дэлъщ къэкіыгъэхэм я жылапхъэмрэ жыгыщізу къы-хуагъэлъагъуэхэмрэ фіагъ и лъэныкъуэкІэ зыхуэдэр и ехьэлІауэ къэпщытэныгъэу къыдэкІуэуи фІыкІ хъуну жылапхъэхэр лъэжмэ, щхьэмыж зыщІ ящыщщ «Гибрид СК»,

ФІнкіз цзыщыгугъщ

къыщыпачащ Къэбэрдей- тонн 535-рэ, - щыжиІащ и пэублэ псалъэм Сыжажэ Хьэсэн

псалъэ иратащ Урысей мэкъумэш центр» федеральнэ ІуэхущІапІэм и щІыналъэ къудамэм и уна-

фэщІ Куржы Хьэсэнбий. - Куэд щыгъуазэщ гибрид нартыхум и жылэу ди къэращагъэхьэзырымкІэ чэзум зэхэгъэкІынымкІэ. Ап- Къэбэрдей-Балъкъэрыр япэ хуэдэу, гъэ_екІуэкІым къри- зэритым. Жылапхъэу ди убыдэу КъБР-м жылапхъэ- деж щыдгъэхьэзырыр къэхэмкіэ и іэщіагъэліхэм зи зыщэхур УФ-м и щіыналъэ тщІы продукцэм зэмылізужьыгъуэхэм я закъуэкъым, атІэ, апхуэдэхэм ирагъэкІуэкІащ, Урысейм къедза гъунэгъу гъавэ щіапіэ щіыгум щыщу къэралхэми я деж щізупщіэ гектар мин 18-м я щытыкІэр щаІэщ. Мы лъэхъэнэр къэтзыхуэдэр зэхагъэкІащ. Абы штэнщи, республикэм и дызыщыгу- мэкъумэш хозяйствэм егъэ-Іуэхугъуэхэм, щіыліа щіыгум, псори зэхэшэч хэмылъу, ящыщщ рес- ту, гектар мин 711-рэ къыпубликэм и мэкъумэшы- зэщІаубыдэ. Абыхэм ящыщу щІэхэм ди деж щагъэхьэзыр гектар мин 277,5-р гъавэ иужьрей щІапіэщ, гектар мин 56,3-р илъэсхэм нэхъыбэрэ къагъэ- мэкъупіэщ, хъупіэхэм гектар сэбэп зэрыщыхъуари. Зи ма- мин 268-м зыщаубгъуащ. хуэхэр и кІэм нэблэгъа Республикэм нартыху жылаилъэсым кърикІуахэм дрип- пхъэр щызыгъэхьэзырхэм къэкІыгъэу ди деж къыщра- рохимия», «Элеватор» ОООхьэлІэжащ, псори зэхэту хэр, Урысейм ЩІэныгъэхэмтонн мин 220-м щІигъу, кІэ и академием и КъэбэркІэртІофу щызэщІакъуэжащ дей-Балъкъэр къудамэм и тонн мини 177-рэ, хадэхэкІыу щІэныгъэ центрыр,

гъуэщІхэри, - къыхигъэщащ Куржым. Зэхыхьэм хэтахэм упщІэ

зэмылІэужьыгъуэхэмкіэ зыхуагъэзащ къэпсэлъахэм. Абыхэм жэуап езытыжахэм зэхуэсыр ящыщщ гъэкlуэкla, «Урысей мэкъумэш центр» федеральнэ Іуэхущіапіэм и унафэщі Малько Александр.

- Ди къэралым и щІыналъэ зэмылІэужьыгъуэу гъавэ щІапіэ зиІэхэм щагъэхьэзыр жылапхъэхэр, къыщагъэкІ жыгыщІэхэр, къэкІыгъэм зэреІэзэ хущхъуэу щызэхалъхьэхэр хуэныкъуэхэм нэгъуэщІ къэралхэм я деж къредмыгъэшу яІэрыдгъэхьэныр, бюджепсоми къадэкіуэу, тым къыхэмыкіа хэхъуэ ди-Іэнымкіи хэкіыпіэфіщ. лъэныкъуэмкІэ 2021 гъэм и мазибгъум кърикІуам дриплъэжмэ, ефІэкІуэныгъэу дызышыгуфІыкІхэр пэтми, тлъэкІыну щытам елъытауэ ахэр, ипэжыпІэкІэ, иджыри мащІэІуэщ. Дэ, дауи, дрателъхьэкъым, ди жылэхэм ящыщу я нэхъ мыхьэнэншэхэри къэдвгъэгъэсэбэп жызыІэу, нэгъуэщІ къэралхэм зыри къредгъэшын хуэмейуэ зыукъуэдийхэм. Мы зэlущlэм зи щытщІыр,

хъыфІхэм ящыщу гъунэжу диІэхэрщ. Ауэ щыхъукІи, егупсысыпхъэщ: «Сыт апхуэдэхэм ди мэкъумэшыщіэхэм я деж щіэупщіэ щіыщамыІэр?» жытІэу. СызэреплъымкІэ, ди деж щыджылэхэм гъэхьэзыр фІагъым куэдыр зэрыщымыгъуазэрщ, а Іуэхум теухуа хъыбархэр зэбгрызыхын цІыхухэр (менеджерхэр) зэрытхуримыкъум къыхэкІыу. Апхуэдэ зэкІэлъымыкІуагъэм, Іэмал гуэр къыхуэдмыгупсысмэ, дызыхуишэнкІэ хъунур аращи, жылэщІэхэр зэхэзылъхьэ, къэзыгъэкІ селекционерхэм щІэлэжьэн гукъыдэжи, ахъшэ къэкlyапіи ямыіэжу къызэрынэнурщ. Аращи, «Урысей мэкъумэш центр» федеральнэ ІуэхущІапІэми, къыдэдза къудамэхэми щылажьэхэр дыхущІэкъупхъэщ зи ехъулІэныгъэхэр лъагъу ІэщІагъэлІхэм я Іуэхур адэкіи зэрыдгъэкіуэтэнум хуэгъэпса Іэмалхэр

зэхэгъэувэным. Зэгущгэм хэтахэр а махуэм щы ашь Бахъсэн къалэ дэт «Гибрид СК» ООО-м, ди къэралым нартыху жылэ къыщыщІэзыгъэкІыу щыІэ ІуэхущІапІэхэм я нэхъ пажэм.

КЪУМАХУЭ Аслъэн

Дыгъэгъазэм и 16,

◆ 1890 гъэм къалъхуащ Мы-

сырым нэгъуэщІ къэрал

И пэжьыгъэм арэзы къещі

Къэрал къулыкъущІапіэхэм Интернетым и социальнэ напэкіуэціхэм щрагъэкіуэкі лэжьыгъэмкіэ мазэ кіуам бжьыпэр иубыдаш КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкіэ и министерствэм.

ИНТЕРНЕТЫР къагъэсэбэпу цІыхухэм ведомствэхэм зэрызыхуагъазэ уптхьэусыхафэщІэхэмрэ хэмрэ къызэрыпэджэжыр мазэ къэскіэ къепшытэ ЩІыналъэм и Іуэхухэр зегъэкІуэнымкІэ центрым. Апхуэдэу щэкіуэгъуэ мазэм КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министерст-

вэр, абы къыкІэлъокІуэ Лэжьыгъэмрэ социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ министерствэр, ещанэ увыпІэр иубыдащ Транспортымрэ гъуэгу хозяйствэм-

кІэ ведомствэм. Къэрал къулыкъущІапІэхэм я лэжьыгъэр Туэхугъуэ зыбжанэкІэ къапщытэ: ират жэуапыр зыхуэдэмкІэ, упщІэм ику иту къызэрыпэджэж зэманымкіэ, социальнэ напэкіуэціхэр зэрызэрагъакіуэм и фіа-

гъымкіэ ЩІыналъэм и Іуэхухэр зегъэкІуэнымкІэ центрыр зи Іуэхущіафэ кіэлъыплъыфыр «Инцидент Менеджмент» Іэмалыр зи лэжьыгъэм къыщызыгъэсэбэп гъэзэщіакіуэ властым и жыджэру а Іуэхум ехъуліаш шіыналъэ органхэмрэ шіыпіэ самоуправленэхэмрэщ

еєй ішімешедіхі.

Дунейм щыхъыбархэр

Пресс-конференцым ирагъэблэгъэнухэр

УФ-м и Президент Путин Владимир илъэс къэс иригъэкіуэкі пресс-конференцыр мы гъэм дыгъэгъазэм и 23-м къызэрагъэпэщыну траухуащ.

КЪЭРАЛЫМ и пресс-секретарь Песков 'Дмитрий зэрыжиІамкІэ, зэІущІэр щекіуэкіынур Москва и Манежырщ. Абы ирагъэблэгъэнущ Президентым и Администрацэм къыхиха хъыбарегъащіэ Іуэхущіапіэхэм я ліыкіуэхэр. Эпидемиологие шытыкІэр зэрымышІагъуэм къыхэкІыу, мы гъэм ахэр зэрыхъунур цІыху 500-щ, зыщІэсыну залыр нэхъ ину къыхахаші зэпэжыжьэу ягъэтІысын папщІэ.

Пресс-конференцыр щра-гъэкІуэкІыну залым щІагъэхьэн папщІэ журналистхэм ПЦР-тестхэр щэнейрэ ирагъэтынущ. Ари щыщщ коронавирус узыфэм земы-гъэубгъуным пыщІа Іуэху-

«Дунейпсо бэджыхъыр» къагъэсэбэпыркъым

Лъэпкъ Зэкъуэтхэм я Зэгухьэныгъэм къызэритамкіэ, Щіы хъурейм щыпсэу-хэм ящыщу мелардищым нэблагъэм (ціыху псоми я процент 37-м хуэдизым) интернетыр зэи къагъэсэбэ-пакъым. ЭлектрозэпыщІэныгъэхэмкіэ дунейпсо зэгухьэныгъэм иригъэкіуэныгъэхэмкіэ къэпщытэныгъэхэм къызэрагъэлъэгъуамкіэ, а

мелардищым щыщу процент 95-р щыпсэур зыужь къэралхэрш.

интернетым пыщахэм я бжыгъэм хэхъуащ иужьрей илъэситІым - 2019 гъэм ирихьэлlэу «дунейпсо бэджыхъыр» къэзыгъэсэбэпу щытар ціыху меларди 4,1-мэ, 2021 гъэм ахэр меларди 4,9-м нэсащ. Абы и щхьэусыгъуэу къалъытэр коронавирус узыфэ зэрыціалэм зэрызиубгъуам зригъэува щытыкІэрщ - хуиту зэхыхьэну ціыхухэм іэмал зэрамыіэрщ, еджапіэхэр зэхуащіу щіэныгъэр зэпэlэщlэу щlэблэм иратын хуей зэрыхъуарщ, банкхэри онлайн мардэм зэрытехьарщ.

сырым нэг вуэщг к в эралг ІуэхухэмкІэ и министру, пре-мьер-министру щыта Мэхь-муд (Хьэхъу) Февзи. ◆ 1916 гъэм къалъхуащ тхакіуэ, драматург, щіэныгъэлі, УФ-м гъуазджэхэмкіэ шіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Шортэн Аскэрбий. ◆ 1967 гъэм къалъхуащ КъБР-м щІыхь зиІэ и артист-кэ **Кушмэзокъуэ Іэсият**. Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык уфауэ щыщытынущ. Хуабэр ма-хуэм градуси 9 - 10, жэщым градуси 3 - 4 щыхъунущ. Дыгъэгъазэм и 17,

♦Урысейм ІэщэкІэ ЗэщІэузэда и Къарухэм стратегие мыхьэнэ зиіэ я ракетэдзэхэм я махуэщ. Ракетэдзэхэр къызэгъэпэшыным геухуа унафэр СССР-м и Правительствэм 1959 гъэм дыгъэгъазэм и 17-м къыдигъэкlayэ щытащ, РВСН-м и махуэр ягъэлъапІэ 2006 гъэм къыщыщіэдзауэ. ◆Урысейм и Къэрал фель-

дъегер къулыкъум и лэжьа**кіуэхэм я махуэщ**. Урысей император Павел Езанэм къэрал унафэр 1796 гъэм ІэщІыхьа нэужь ищІа япэ унафэхэм ящыщщ фельдъегер ІэнатІэр къызэгъэщыным теухуауэ а гъэм дыгъэ-гъазэм и 17-м Іэ зыщІидзар. ◆ 1902 гъэм къалъхуащ Норвегием щыщ щіэныгъэлі, Кавказым шыпсэу лъэпкъхэм я бзэхэр зыджу щыта Фогт Ганс.

♦ 1936 гъэм къалъхуащ къэрал лэжьакіуэ, адыгэхэм я деж печатым зэрызыщиужьам и къэхутакІуэ, УФ-м щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ, АР-м щіыхь зиіэ и журналист **Хъуакіуэ Заур**. ◆1946 гъэм къалъхуащ техникэ щ!эныгъэхэм я доктор, профессор, РАЕН-м и академик, къэрал лэжьакіуэ Шыхъуэстэн Абдулхьэмид. • 1970 гъэм къалъхуащ уэрэджывакіуэ ціэрыіуэ, КъБР-м, Адыгейм, КъШР-м, Ингу-шым, Осетие Ищхъэрэ Аланием я цІыхубэ артист Нэхущ Чэрим.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык уфауэ щыщытынущ. Хуабэр ма-хуэм градуси 6 - 7, жэщым градуси 2 - 3 щыхъунущ.

> *Зыгъэхьэзырар* **ЖЬЭКІЭМЫХЪУ** Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

ЦІыхум и хуитыныгъэхэм я

Іуэхур - куэд мэхъу цІыхур зыгъэпІейтейр.

Зумакуловыр къеджащ цІыхум и хуитыныгъэхэмкІэ УФ-м и уполномоченнэ Москальковэ Татьянэ Закъызэрыхуигъазэм. Абы и псалъэхэм къахощ конференцым Іуэхугъуэ пыухыкІахэм щытепсэлъыхьыну, адэкІэ зэрыгъуэзэну Іэмалхэр щагъэбелджылыну, нэгъуэщІ щІыналъэхэми щапхъэ яхуэхъуну зэрыгугъэр.

лъытэ, къыщыгъэнэІуа Іуэху-Сабийм и хуитыныгъэхэмкІэ КъБР-м и уполномоченнэ Лъынэ Светланэ илъэси 10 хъуауэ щыІэ я ІуэхущІапІэм и лэжьыгъэм тепсэ-ЦІЫХУМ и хуитыныгъэхэмкІэ уполномоченнэу КъБР-м щыІэ лъыхьащ, нэхъ зыгъэгузавэм къытеувыІащ. Зумакулов Борис зэlущlэр

- Сабийм и хуитыныгъэхэм теуфіыщіэ яхуищІащ. И гуапэу къыхигъэхуа декларацэм къыхощ цІыхухэм нэхъыфІ дыдэу яІэр ныбжьыщІэм щащ студентхэри абы къылъагъэсын хуейуэ. Ар зыхуей Илъэс 15 хъуауэ мы ІэнатІэм пэхуэзэныр куэдкІэ елъытащ къыщыхъу унагъуэм и щытыкІэм. Ди рытщ Зумакуловыр. Гукъеуэ яІэу жагъуэ зэрыхъущи, долъагъу мащІэкъым. Суд унафэмкІэ мыарэиджырей зэманым абы и мыпсэупіэ-коммунальнэ хьэнэр хуэфэщэну къызэрамылъытэжыр. Унагъуэ зыухуэхэм я Іуэхутхьэбзэм щІат уасэхэр зэрафіэкуэдыр, егъэджэныгъэр, зэхуэдитіым нэхърэ нэхъыбэр зы узыншагъэр хъумэныр, пенсэ илъэсым къриубыдэу зэбгъэдо-

кІыж. Дэтхэнэ сабийми лъысын хуейщ адэми анэми я гулъытэ. Арами, нобэ зи адэр дэфтэрхэм къыщымыгъэлъэгъуа сабийхэр куэд мэхъу. ЛІэщІыгъуэкІэрэ япсыхьа хабзэ дахэхэр щытепщэу щыта ди республикэр къыпхуэціыхужыркъым. Дэнэ щыіэ унагъуэр лъапІэныгъэшхуэу къыщалъытэу щыта зэманыр?! - жиlащ

УФ-м и УФСИН-м КъБР-м щиІэ и ІуэхущІапІэм и унафэщІым и къуэдзэ Текаевэ Ритэ лъэхъуэщым исхэм я хуи- ЦІыхум и хуитыныгъэхэм я ду-

тыныгъэхэр хъума зэрыхъум, абыхэм ягъуэт Гуэхутхьэбзэхэм тепсэлъыхьаш.

Тезыр зыпшынхэм я узыншагъэм кІэлъыплъыным, егъэджэным. лэжьыгъэ ІэнатІэ пэрыгъэу- и хуитыныгъэхэр лъэныкъуэ псомвэным теухуауэ зэпымыууэ дэІэпыкъуныгъэ зэрагъуэтыр жиlащ сэлъахэм студентхэр зэредэlуари абы. Къыхигъэщащ лъэхъуэщым шхьэпэщ, - жиlащ ар езыисхэм мы зэманым ета узыфэ гъэкlуэкlа, тхыдэ щ эныгъэхэм я зэрыціалэм зэрыпэщіэт вакцинэр зэрыхрагъэlуар.

Философие щІэныгъэхэм я доктор, профессор Хъубий Башир

нейпсо декларацэмрэ УФ-м и Конституцэмрэ зэригъапщэу къэпсэлъащ. - ЦІыхум и хуитыныгъэхэм я ма-

хуэ зэрагъэувам къикІыркъым а зы махуэм фІэкІа абы хуитыныгъэ имыlэу. Мы махуэм щlэныгъэ мыхьэнэ хэлъхьэн хуейуэ къыщІэкІынущ, псалъэм папщІэ, илъэсым къриубыдэу и ІуэхукІэ зыхунэсахэр къызэщІэкъуэжыныр, - къыхигъэщащ абы.

Къэбэрдей-Балъкъэрым хабзэм теухуауэ пщіэншэу щызэфіах юрист Гуэхутхьэбзэхэм къытеувы ащ КъБР-м и Парламентым и Аппаратым и унафэщІым и къуэдзэ, Правовой управленэм и унафэщІ **Хьэмыкъуэ Аслъэн**.

Зэхуэсым хэтахэм къыхагъэщащ цІыхум и хуитыныгъэхэм теухуауэ къаіэта Іуэхугъуэхэм тепсэлъыхьа къудей мыхъуу, абыхэм

икІи иригъуэзэн зэрыхуейр. Ди зэlущlэм и къалэныр игъэзэщІауэ къызолъытэ. ЦІыхум кІи къыщыдгъэлъэгъуащ. Къэпкандидат, КъБКъУ-м и Социально-гуманитар институтым и унафэщІ **Тэмазэ Муслъим**.

ГУГЪУЭТ Заремэ.

Жьырытэдж шатэшхщ.

Экономикэ Политикэ Жылагъуэ Іуэху Кавказ

Шхьэж и газетыр и унэм хуахь

Ищхъэрэ

«Сыт газетым Іэ щІытумыдзэр?» жыпізу, иджыпсту уэрамым кърикіуэ псоми захуэбгъазэмэ, жэуапу зэхэпхыну псори зэкіуэліэжынур зыми ахъшэ хыфІидзэну зэрыхуэмейрщ. Языныкъуэхэм интернет зэрыщы эр щхьэусыгъуэ ящІынущ, адрейхэм - тедзапщІэм зэрыхэхъуар уигу къагъэкlыжынущ, ауэ пщІым ящыщу бгъум «къытхуахьынукъыми» къызэрыбжаІэнум шэч къытумыхьэ. Ауэ щыхъукіэ, тхылъымпіэкіэ тедзахэм я пщіэр зэрыдэуеижым къе-гъэлъагъуэ ціыхухэм интернетми я гур къызэриуіар.

ГАЗЕТХЭР кІуэдыжыр пэж? Ар щІэх къэмыхъуну Іуэхущ, сыт щхьэкІэ жыпІэмэ, цІыхум дунейм щекІуэкІыр зригъэщІэныгу зыщіыр гупсэхугъуэ и гум зэрилъщ, дзыхь зыхуищІ журналистым е къулыкъущіэм и Іуэху еплъыкіэм зэрыпэплъэрщ, ахэр псэлъэгъу хуэдэу и гъащІэм зэры-

Японием махуэ къэс къыщыдэк газетхэм я бжыгъэр мелуан 55-м зэрынохьэс. ЦІыху 1000-м хуэзэу къэралым газет 600-м нэс къыщыдок махуэ къэс. Дигу тхуиубыдэну піэрэ абыхэм ящыщ газетитхум я ціэхэр: «Ёмиури симбун», «Асахи сим-бун», «Майнити симбун», «Нихон кэйдзай симбун», «Санкэй симбун». Тхури дуней псом щізупщіз нэхъ щызиіз газетипшіым хеубыдэ. Япэреищыр пщэдджыжьми пщыхьэщхьэми къндок!. Пщэдджыжьым - нэкІубгъуэ 24-рэ хъууэ, пщыхьэщхьэм нэкІубгъуэ 8 - 16. Зи цІэ къитІуа газетитхури «щхьэж и газетыр - и унэм» хабзэм тету мэлажьэ, нэгъуэщІу жыпІэмэ, газетыр тезыдзам ар Іэрыхьэ къудейкъым, атІэ махуэ къэс, иныкъуэхэр - махуэм тізу и унэм хуахь. Апхуэдэ шіыкізу а тхум къэралым газету къыщыдэкІым я процент 53-р яІыгъщ. Пщэдджыжь къэс зи бжыгъэр мелуани 10-м нызэрыхьэс япэ ититІыр -«Емиури симбун», «Асахи симбун» газетхэр Токио, Осакэ хуэдэ къалэшхуэмрэ абыхэм я Іэгъуэблагъэхэмрэ нэхъ щызэб-

Дауэ электрон Іэмалхэм зыщиубгъу лъэхъэнэм япон газетхэм, къызэтена къудей мыхъуу, нэхъри заубгъуну Іэмал къызэрагъуэтар? Абы и жэуапыр жыт ак Іэщ газетыр унэм къыпхуахь.

ЯпэщІыкІэ газет псори тыкуэнхэм щащэу щытащ. Ауэ адрейхэм я пэ къихуэу, «Токё нити-нити симбун» газетым къиублащ и къыдэкІыгъуэхэр щІэджыкІакІуэ къэс и унэм хуихьу. А щапхъэр зэуэ адрей газетхэми къапхъуэтащ. 1903 гъэм «Хоти сибмун» газетым езым и закъуэ игъэлажьэу газетхэр зэбгрызыш ІуэхущІапІэ къызэригъэпэщащ. ГъэщІэгъуэну Іуэхум

хэлъар сыт жыпІэмэ, газетыр унэм зыхьхэм я пщэ дэлът ар зыхуахьым къыкІэлъыкіуэ піалъэми іэ щіригъэдзыну. Арати, «Хоти симбуным» и ІэщІэдзхэм я бжыгъэр зэуэ зэрыдэуеям гу зэрылъатэу, мыдрейхэми замыгъэгувэў абы дэплъейн щ адзащ. 1930 гъэм щегъэжьауэ газетхэр унэм хуахьын Іуэхур щызэтеувэпауэ жыпІэ къунущ́ Японие́м.

Гу лъытапхъэщ дызэрыт зэманым тыкуэнхэм щащэ газет бжыгъэр егъэлеяуэ зэрымащІэми. Махуэ къэс къыдэкІ газетхэм я процент 93-р зэрызэбгрык ыр Іэщ ІэдзкІэш. Пэрытитхум я гугъу пщІымэ, а бжыгъэр процент 99-м нос. Абы къикІращи, газетхэр щіэджыкіакіуэ псоми ахэр зэбгрызыш Іуэхущіапіэм ялъегъэіэс. Араши. газетымрэ щіэджыкіакіуэхэмрэ я зэхуакум зыри дэткъым, «уй газетыр» езыр уи унэм къокІуэри, зэпыщІэныгъэр нэхъри нэхъ быдэ мэхъу. Ар и щхьэусыгъуэ къыщіэкіынщ японхэм я гупсысэкіэм газетхэр фіыуэ зэрыхэіэбэм, дзыхь зэрыхуащіым. "Гу лъыптэну гъэщіэгъуэнщ иджыри «Ёмиури симбун», «Асахи симбун», «Майнити симбун» хуэдэ газет нэхъ ціэрыіуэхэм іэ тезыдзэр нэхъыбэу я щхьэ хуэпсэуж, ику ит беягъ зыбгъэдэлъ, ІэщІагъэл Іэзэхэрауэ зэрыщытым. Бжыгъэшхуэ хуозэ къэрал лэжьакІуэхэми, мэкъумэшыщІэхэми.

симбун» газетыр (кІэ «Емиур щly - «Ёмиури») 1874 гъэ лъандэрэ къыдокі. 2002 гъэм и дыгъэгъазэм къызэрабжамкіэ, абы пщэдджыжьымрэ пщыхьэщхьэмрэ зэхэту и бжыгъэр мелуан 14-м фІихуауэ щытащ (14 323781). «Ёмиури»-м иджыри Японием къыщыдегъэкі «Япон хъыбархэр» инджылызыбээкІэ, тхьэмахуэ къэс газетым и гуэдзэн, абы нэмыщі спортым теухуауэ къыдэкІыгъуэ щхьэхуэ, ари махуэ къэс. КъинэмыщІауэ, редакцэм и ахъшэ хелъхьэ «Ёмиури иныжьхэр» бейсбол гупым и лэжьыгъэм, гъэ къэс ят «Японием и тыгъэм», «сёги-рюю» зи фІэщыгъэ зэхьэзэхуэ цІэрыІуэм. Газетым и лэжьэкlэр зыхуэдэр кърипщlэн щхьэкlэ, куэд ухуейкъым. И цlэр зэриптхэу, «зэт, газетым и напэкіуэціым узогъэіэпхъуэ» жеіэри, японыбзэкіэ гъэщіэрэщіа (къызыгурыІуэм и насыпкъэ) губгъуэм укъыщохутэ, урысыбзэкІэ зэрыщыІэми шэч къытевмыхьэ.

Алэрыбгъум ерыщу щызэбэнми, арам тразныржезянхар

Токио щекіуэкіа Олимп джэгухэр «дагъыстэн псори щызэхуащіыжа махуэшхуэм Урысейм къытхуэвгъэгъу», - жи икіа гупым я ныпыр, игъащіэм къэмыхъуауэ, ІэщІалъхьауэ щытащ Кавказым щыщ щІалэм - бэнэкІэ хуитымкІэ чемпион Садулаев Абдулрашид.

Іуэху бгъэдыхьэкІэщІэхэр

ТІЭУНЕЙРЭ Олимп джэгухэм, тхуэнейрэ дунейпсо зэхьэзэхуэхэм текІуэныгъэр къыщызыхьа авар щ алэм иджыблагъэ спортым и гъунэм икі щхьэусыгъуэкіэ цІыхубэ гулъытэр зришэлІащ. Дыгъэгъазэм и 5-м шегъэжьауэ тхьэмахуэм щіигъукіэ Абдулрашид Дагъыстэным щигъэхьэщlащ Токио щекlyэкla Олимп джэгухэми, иужькІэ Ослэ щызэхэта дунейпсо чемпионатми хьэрхуэрэгъу къыщыхуэхъуу зытекІуа американ бэнакІуэ Снайдер Кайл. «Абдулрашид зэрыбэнакіуэ лъэщыр згъэунэхуат сэ, ауэ, къызэрыщіэкіымкіэ, абы и бысым іззагъыр нэхъ иныжщ», - жеІэ бгырыс щІакІуэри хъурыфэ пы ври зэк у щалэ сырыхум. «Лезгинкэ укъафэу зыщебгъэсар дэнэ?», - йоупщІ Снайдер дзыгъуэм гъуанэ дихьа къэзымыгъанэ журналистхэр. -Зыгуэрым уигъэщІа бгырыс къэфэкІэ?» «Хьэуэ, адрейхэр къызэрыфэм сеплъурэ зыгуэру зэхуэзгъэхъуауэ аращ», - мэдыхьэшх щалэ нэф эгуф эр.

Американ бэнакіуэм куэд щіауэ и нэ къыхуикіырт Садулаевыр къыщыхъуа щІыпІэр зригъэлъагъуну, дагъыстэн бэнакіуэхэр зэрагъасэ спортзалхэм зыщиплъыхьыну. Хьэл зэпІэзэрыт къызыкъуэзыха хьэщ Іэм и ф Іэщу игъэщ Іагъуэрт бысымхэм ядилъагъу псори. ЕтІуанэ гъуэгу къыщыкІуэкІэ, и щхьэгъусэр къыздишэну жеlэ - дагъыстэн шхыныгъуэхэр ипщэфlу зригъэсэн папщlэ. «Уэ Абдулрашид ебгъэблэгъэну уи мурадкъэ?» - жаlэу еупщlахэм къарита жэуапри гъэщlэгъуэнщ: «Абы имылъэгъуа схуегъэлъагъуну си фlэщ хъуркъым, ауэ зыгуэр сигу къэкlащи, иужькlэ къэфщІэнщ».

Кавказым хьэщІэхэр и щыпэлъагъукъым, дауи. Ауэ, ди жагъуэ зэрыхъущи, ди щІынальэм щыщхэм я щыуагьэхэр нэхъ псынщізу хэіущіыіу мэхъу я ехъулІэныгъэхэм нэхърэ. Ослэ къалэм дунейпсо чемпионат щекІуэкІыу, зэры-Дагъыстэну Абдулрашид щыдэщіа махуэ дыдэм Мэзкуу метром щызэуа дагъыстэн щіалищ полицэм яіэрыхьауэ щытащ. Дагъыстэным и напэр итхьэщІыжын папщІэ, ар зи жагъуэ хъуа нэгъуэщІ зыгуэрым, уеблэмэ махуэ псокІэ

къытхуэвгъэгъу», - жиlэ щlыкlэу.

Снайдер Кайл Дагъыстэным щигъэхьэщізу и хэку ціыкіум и пщіэр къыдэзыхыжа щалэмрэ абы и благъэхэмрэ зэры-Кавказу Іуэхутхьэбзэшхуэ хуащіа къудейкъым. Садулаевым и ціыху хэтыкіэри хамэ декіуэкіыкіэри мардэ яхуэхъунущ я нэхэр тедияуэ абы дэщІ щІалэ ціыкіухэм, зи бжыгъэр миным деж къыщымыувыІэхэм.

«Бэнэныр фІыуэ ялъагъуу мыпхуэдиз цІыху игъащІэм слъэгъуакъым», - жиІэрт Снайдер Кайл Дагъыстэным щыфіэгъэщІэгъуэнхэм я гугъу щищІым. «Америкэм сабийхэр зэрыщагъасэр мыбы уи нэгу щыщіэкіым ещхь?» - еупщіати, «Жыжьэрэ гъунэгъуу зэкІуалІэркъым, къажријащ. - Ди деж сабийхэм щыдрагъэкІуэкІ лэжьыгъэр къызэрыгуэкІ дыдэщ, мыбы щыслъагъум елъытауэ».

Американ бэнакІуэхэр (Кайл и гъусащ Нольф Джейсон) Дагъыстэным и Іэтащхьэ Меликов Сергей щригъэблагъэм. Садулаевыр зыщыщ авар лъэпкъыр зищіысыр къыгуригъэіуэн папщіэ, Гамзатов Расул и усэхэм къыхуеджащ: «Сэ Дагъыстэным - сыщыаварш. Урысейм сыщыдагъыстэнщ, къэрал щІыбым сыщыурысщ».

Кайл ямышэу къэнэнт Абдулрашид къыщалъхуа Цуриб бгырыс къуажэм?! Ар игу къинэжын папщІэ, американ щІалэр ар зыхыхьэ Чародин шІыналъэм «ШІыхь зиіэ и ціыху» ящіри, тхылъкіи щІагъэбыдэжащ.

Спорт щхьэусыгъуэкІэ Снайдер и къэкlуэгъуэр lуэхугъуитlым ирырагъэ-хьэлlат: «Вольник» зэгухьэныгъэм дыгъэгъазэм и 7-м къыщызэрагъэпэщ зэпеуэмрэ Хасавюрт гъэ къэс щызэхашэ «ХІХ-ХХ ліэщіыгъуэхэм ціэрыіуэ хъуа бэнакіуэхэм я щіыхькіэ» зэхашэ зэхьэзэхуэмрэ. ЗэрыжаІэмкІэ, къызэгъэпэщакІуэхэм я мурадщ иужьрейм Умаханов Щамил - 1998 гъэм Налшык урысей чемпионат щекіуэкірэ пэт шордакъыр къыщехуэхам щыгъуэ хэкІуэдахэм яз бэнакіуэ щіалэм - и ціэр иратыжыну.

«КъызэрыгуэкІ американ цІыхумрэ мы Кавказым шыплъэгъуахэмрэ зыгуэркІэ зэщхьу къыпфіэщірэ?» - еупщіащ Снайдер Кайл журналистхэм яз. «ЦІыху къэс цыхущ си дежкіэ, - къажриіащ американ щІалэм. - Лъэпкъ зыщыщым емылъытауэ, сэ псори си зэхуэдэщ».

Дыгъэгъазэм и 10-м дагъыстэн хьэщ Гэу алэрыбгъум техьа Снайдер Кайл и утыку

ЗэфІэкІ ин зиІа Бекъул Леонид

Адыгэ щэнхабзэмрэ гъуазджэмрэ дунейпсо утыку изыхьа, гу къабзэрэ псэ хьэлэлкіэ зи лэжьыгъэм илъэс куэдкіэ пэрыта музыкант, композитор, дирижёр Бекъул Леонид псэужамэ, и ныбжьыр илъэс 85-рэ мы махуэхэм ирикъунут.

ЛЕОНИД 1936 гъэм дыгъэгъазэм и 14-м Кэнжэ къуажэм къыщалъхуащ. 1946 гъэм Темыркъан Борис, Бекъул Леонид, Бэрсокъуэ Еленэ сымэ зыхэт гупыр щагъэтысхьат Налшык къыщызэІуаха Музыкэ интернатым. Кэнжэ къуажэм лъэсу къикІыурэ урыс ІэщІагъэлІ гъуэзэджэ Иванов-Обухов Николай деж шыкІэпшынэм еуэфу зы-

щызыгъэса Леонид интернатми а Іэмэпсымэращ къыщыхихар. 1953 гъэм абы еджэн щыщ идзащ Налшык и езанэ Музыкэ школым. ЕхъулІэныгъэ иІэу ар къиухри, Орджоникидзе (иджы Владикавказ) дэт музыкэ училищэмрэ Чайковский Пётр и цІэр зезыхьэ консерваторэмрэ (Москва) и щ эныгъэм щыхигъэхъуащ. Профессор Пикус Михаил и деж ар щыхуеджащ скрипкэм.

Ди республикэм Музыкэ театр къызэрыщызэ уахрэ абы щылэжьащ. Ар партитурэ 200-м щІигъум елэжьащ, оперэ, опереттэ, сабий спектакль жыпІэми, зыбжанэ игъэуващ. Бекъулрат къызэзыгъэпэщар цІэрыІуэ дыдэ хъуауэ щыта «Бжьамий» ансамблыр. Гупым и лэжьыгъэр зытриухуар, абы къалэну зыхуигъэувыжар адыгэ къафэхэм, уэрэдхэм, хьэгъуэлІыгъуэм епха хабзэхэм я «зэщіэжьыуэкіэр» щэнхабзэ утыкушхуэм щыгъэлъэгъуэнырт. Ар илъэс куэдкІэ лэжьащ цІыхухэм ягу дыхьэу. ШыкІэпшынэм, Іэпэпшынэм, пшынэ дыкъуакъуэм, нэгъуэщІ Іэмэпсымэхэми «псэщіэ» яхилъхьэжам хуэдэт, лъэпкъ къафэхэмрэ адыгэ макъамэхэмрэ пасэрей зэманым къыхэкІуэтыжа къыпфІигъэщІу. Бекъулыр зи дирижёр гупым хэт едаlуэми хьэщыкъ ищlырт, абы игъэlуа макъамэхэмрэ уэрэдхэмрэ гупсэхугъуэ къыхэзымыха къэгъуэтыгъуейщ. Бекъул Леонид зэпымыууэ хущІэкъурт ансамблым и программэр нэхъ щІэщыгъуэ, гъэщІэгъуэн зэрищІыным. Абы и щыхьэтщ къызэригъэпэщ пшыхьхэм ЩоджэнцІыкІу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и артистхэр къригъэблагъэурэ я гу-

Леонид и лэжьапіэ пэшыр ціыху кіуапіэт. Гъэщіэгъуэнт апхуэдиз цІыхум зэман къазэрыхуигъуэтри, гулъытэрэ пщІэрэ зэрахуищІыфри. Сирием, Иорданием, Тыркум, Франджым, нэгъуэщІ къэрал куэдми ансамблым зыкъыщигъэлъэгъуаш, щэнхабзэмрэ гъуазджэхэмкіэ зэпеуэхэм, фестивалхэм япэ увыпіэхэр къыщыхуагъэфащэу. Гуапэт дуней псом нэхъыф дыдэу къыщалъыта гупхэм я гъусэу ансамблыр утыку зэритыр. Псом хуэмыдэу продюсерхэу Рош Жанрэ Огнес Мариерэ гуп шэныкъуэм шышу Бекъулыр зи пашэр къыхахыу Франджым зэрырагъэблэгъар пщіэшхуэт. Абы щыгъуэ а къэралым и къалэ тіощіым щіигъум концерт щитат «Бжьамийм». Абы хэтхэм утыкум щагъэлъагъуэ льэпкъ хабзэхэм, фащэхэм, къафэхэм, уэрэдхэм я дахагъэр куэдым ягу дыхьэрт, телъыджэ ящыхъурт, пщ э хуащ ырт. Адыгэ макъамэ нэгъэсам щіэдэіухэм апхуэдизкіэ ар я гум дыхьэрти, ансамблым зыкъыщигъэлъэгъуэну къалэр къащІзурэ, абы кІэлъыкІуэхэри щыІэт.

Бекъул Леонид ящыщщ зи Іэщіагъэм къыхуигъэщіауэ къалъытэхэм. А цІыху щэджащэм и лэжьэгъуу щытахэм зэрыжаlэжымкlэ, абы хуэдэу зи лэжьыгъэм хуэпэж къэгъуэтыгъуейт.

- Консерваторэр къэзухыу 1989 гъэм сыкъыщыкІуэжам, «Бжьамий» ансамблым хэт си ныбжьэгъу Къудей Зубер и фІыгъэкІэ Леонид къэсцІыхуа хъуащ. Сэри а гупым сыхыхьэри илъэсипщІкІэ садэлэжьащ. Бекъул Леонид егъэлеяуэ цІыху тыншт. Илъэс куэдкіэ нэхъыжьми, абы пщіэрэ гулъытэрэ къытхуищіт, къытхуэгуапэт. НэхъыжьыфІым и псалъэ дахэхэр, и чэнджэщхэр къытхуэщхьэпащ. Гукъинэж сщыхъуащ ар цІыху жумарту зэрыщытар, дэІэпыкъуэгъу хуэныкъуэхэм дапщэщи сэбэп яхуэхъуу къызэрыгъуэгурыкІуар. Зэгуэр дуней псом щыцІэрыІуэу щыта «Бжьамий» ансамблыр, ди жагъуэ зэрыхъунщи, нобэ ужьыхыжащ. Ауэ зэфІэкІ зиІэу, цІыхугъэшхуэ зыхэлъу ди япэ ита нэхъыжьыфІым и ІуэхущІафэхэр, и дуней тетыкІар ноби тщыгъупщэркъым, щІэхщіэхыурэ дигу къыдогъэкіыж. Пщіэрэ нэмысрэ иіэу, ціыхухэр фіыуэ зылъагъуу псэуа Леонид къэзыціыхуу щытахэм ноби ди гум илъщ, - же јэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал филармонием и

унафэщІ ЗэшэкІуий ТІэхьир. Ансамблым хэта куэдым ягу къинэжащ Лион къалэм щата концертыр. Апхуэдизкіэ ціыхушхуэ къекіуэліати, концерт пэшыр яфІэцІыкіу хъужщ, нэхъ уэрамышхуэ дыдэу къалэм иІэм утыку ІэрыщІ щагъэуври, абдежым зыкъыщагъэлъэгъуауэ щытащ. Франджым и Іэтащхьэу щыта Жискар Д`Эстен Валери гухэхъуэгъуэ ин игъуэтат, псом хуэмыдэжу «ИстамбылакІуэ» уэрэдым Мысостышхуэ Пщызэбий щыдежьум.

- Си къуэшхэ, си шыпхъухэ, - захуигъэзат абы къызэхуэсахэм. -Мы уэрэдым куэдым сригъэгупсысащ, макъамэм и дахагъэм, и уардагъэм хьэршым хъыринэ ущригъащІэми ярейщ. Сэ Іэджэ слъэгъуащ, ауэ мы гупым ебгъапщэ хъун седэјуауэ сщіэжыркъым. Нобэ зэхээвгъэха уэрэдхэмкіэ, макъамэ гуимыхужхэмкіэ си гъащІэм махуэ бжыгъэхэр къыпыфщауэ къысщохъури, ину фіьщіэ фхузощі!

- Бекъул Леонидрэ сэрэ Музыкэ къэрал театрым илъэс куэдкіэ дыщызэдэлэжьащ, уэрэд зыбжани зэдэттхащ. Зэныбжьэгъу пэжу дыщытащ, ди гуфІэгъуи гузэвэгъуи зэдэдгуэшу. Леонид хуэдэхэр зырызыххэщ. Ар зи художественнэ унафэщ «Бжьамий» ансамблым сыщыхэтым щіынальэ куэдым зыкъыщыдгъэльэгъуащ. Сигу къоуэ икІи щыуагъэшхуэу къызолъытэ пщІэрэ щхьэрэ зиlэ, Леонид и фэеплъу лажьэ а ансамблыр зэрызэхуащіыжар, - жеіз УФ-м щіыхь зиіз и артист, уэрэджыіакіуэ Хъупсырджэн Албэч.

Илъэс тющым щигъукіэ дирижёр нэхъыщхьэу щылэжьащ Бекъул Леонид Музыкэ театрым. Абы къриубыдэу спектакль куэдым макъамэ хуитхащ. Езым утыку зэрыщагъэлъэгъуэнум хуигъэхьэзырахэри мащІэкъым. Апхуэдэщ ЩоджэнцІыкІу Алий къызэралъхурэ илъэсищэ щрикъум ирихьэлІэу игъэувауэ щыта «Къамботрэ Лацэрэ» оперэр.

Илъэсипщі и пэкіэ дунейм ехыжа ціыху гуащіафіэ Бекъул Леонид и Іыхьлыхэм, и благъэхэм, и ныбжьэгъухэм, и лэжьэгъухэм, и къуажэгъухэм, къэзыцІыхуу щытахэм цІыху гуапэу, жэуаплыныгъэ зыбгъэдэлъу, хьэл-щэн дахэ зыхэлъу ягу къинэжащ. Нэхъыщхьэращи, абы и лэжьыгъэм и а мыхьэнэр ящыгъупщэр-

Германием Іэпхъуа тырку адыгэхэм къатехъукіа. илъэс куэдкіэ нэмыцэ къэралым и «Удзыфэхэр» партым и унафэщінтіым язу лэжьа Оздемир (УанащІэ) Джем иджыблагъэ ерыскъыхэкіхэмрэ мэкъумэшымкіэ министру зэрагъзувам теухуа хъыбар ди газе-

ЗЫПЭРЫУВА ІэнатІэм зэрыхуэпэжынур, нэгъуэщІу жыпІэмэ, щІыуэпсым и къабзагъым хэлъхьэныгъэ хуищІыныр и гукъыдэжу зэрыщытыр имыбзыщТу, Оздемир Джем министру щытрагъзувэ зэlущlэм лъакъуэрыгъажэкlэ екіуэліащ.

«Закъыхигъэщын щхьэкІэ зыщысхьыжакъым», - жаlэ къулыкъушхуэ зыlыгъхэм яхуэпсальэурэ фіэкіа гу зыльезымыгьэтэфхэм. Апхуэдэуи щрет. Гъуэгу хэпшым и щапхъэу укъалъагъун нэхърэ нэхъыф сыт щы 1э?

Лимузин зэгъэпэщахэмкіэ зэіущіэм къекіуэліа и лэжьэгъухэм Джем къахэмыщыпіэ иіэтэкъым, абы и данэ пщэдэлъым «къыпыувэрт» къулыкъущІэхэм куэдрэ ядумылъагъу, лъакъуэрыгъажэкІэ уэрамым къыщыбжыхыын папщІэ зыщхьэрумытІагъэу мыхъуну тажыр. Жьы щІыІэм зыщихъумэн папщІэ, Оздемир

Лъакъуэрыгъажэкlэ зекlуэ министр

кіэстум щіыіум бжьыхьэ кіагуэ щіыху къытрилъхьащ. КъызэрыгуэкІ цІыхухэм ещхьыныр зэрыфіэмыемыкіур зи фіэщ хъуа ціыхухэм Джем зыкърагъэщащ ищар ягу зэрырихьам-

Сэрейм къыщыщІэкІыжым, зыми темыплъэкъук журналистхэм гу лъатащ Оздемир Германием и президент Штайнмайер Франк-Вальтер кърита министр дэфтэрыр лъакъуэрыгъажэ жыпым зэрырилъхьам.

ЗэрыжаІэмкІэ, Бундестагым премьер-министру тригъзува Шольц Олаф, япэщіыкіз Бельвю сэрейм кІуэри, и министр гупым я ІэнатІэхэр ятригуэшащ. Абы иужькІэ Рейхстагым игъэзэжри, дэтхэнэ зыри и къулыкъум тхьэрыІуэкІэ бгъэдигъэуващ. Рейхстагымрэ Бельвю сэреймрэ я зэхуакум 1 километррэ метр 600-рэ дэлъщ. А гъуэгуанэр лъакъуэрыгъажэкіэ зэпызыупщіа Оздемир гъуэгум тригъэкІуэдар дакъикъи 7-м щІигъущ.

Меркель Ангелэ и піэ къйува премьерминистрыщ Э Шольц Олафи абы и унафэ щ Эт адрей министрхэри, зэрыгуры уэгъуэщи, зэрызекІуэр шофёр зыдэс я машинэ лъапІэхэмкІэщ.

Нэхъапэlуэкlэ транспортымрэ бжыгъэр зи тегъэщіапіэ іэмэпсымэхэмкіэ министру зэрыщытам къыхэкІыу, Оздемир, Шольц Олаф иухуэ правительствэщ эми а Іэнат Іэр къыщы-Іэрыхьэн я гугъащ. ЕрыскъыхэкІхэмрэ мэкъумэш Іуэхухэмкіэ министр Іэнатіэр Хофрейтер Антон нэхъ хуагъэфащэрт. Ауэ зи насып къри-

хьэкІар илъэс 55-м ит ди лъэпкъэгъурщ. Фигу къэдгъэкІыжынщи, Оздемир Джем и адэмкіэ адыгэщ. Ар Адыгейм къэкіуауэ щытащ, Германием щыІэ Адыгэ хасэхэми ядолажьэ, шыр зи щ асэхэми ящыщщ. Нэмыцэ къэралыр адыгэш щызэрахуэ къэралибгъум язщ. Уеблэмэ Груссельберг къалэм «Шагъдий» и цІэу журнал къыщыдагъэкІ. МэкъумэшымкІэ министрхэм ящыщу адыгэшыр нэхъыфіу зылъагъур куэд дэмыкіыу къэтщіэну къыщіэкіынщ.

Лъэпкъ куэд зэрыс Урысейм лэжьакіуэ къакіуэхэм я бжыгъэм кІуэ пэтми хохъуэ. Абыхэм я нэхъыбэр къокі Азие Курытым, псом хуэмыдэу - Узбекистанымрэ Таджикистанымрэ.

УРЫСЕЙМ зэрыщыпсэун дэфтэрхэр къыдахын папщІэ, Мэзкуу лэжьакіуэ къакіуэхэм я нэхъыбэм здаунэтІыр Сахаровэ щІыпІэрщ. Абы унэсын щхьэкіэ, нэхъ къэщхьэпэр «Прокшино» метрорщ. ФІыуэ урысыбзэ зэрамыщІэм къыхэкІыў, гугъу ирамыгъэхьын папщІэ, метром й унафэщІхэм гъуэгугъэлъагъуэхэм тет тхыгъэхэр таджикыбзэкІэ, узбекыбзэкіэ, персыбзэкіэ зэрадзэкіащ. А унафэм къигъэгубжьащ ЦІыхум и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ советым и унафэщ Фадеев Валерий. Абы Мэзкуу къалэм и унафэщ Собянин Сергей зыхуигъэзащ, цІыхухэм таджикыбзэрэ узбекыбзэрэ метром зэрыщалъагъум щхьэкіэ къыхуэтхьэусыхэу жиГэу.

«Псом хуэмыдэу ахэр егъэбампІэ «Прокшино» метром узбекыбзэрэ таджикыбзэкІэ гъуэгугъэлъагъуэхэр къызэрыщыфІадзам, - жеІэ Фадеевым. - Къэралым лэжьакІуэ къихьэхэр щІыпІэм и щэнхабзэмрэ и цІыхубэ гъащІэмрэ зыдрагъэкІуным трагъэгушхуэный и піэкіэ, абыхэм урысыбээ ямыщІэуи тыншу зэра-

гъэпсэун Іуэху зэрахуэ». ЦІыхум и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ советым й унафэщіым къызэрилъытэмкіэ, метром и лэжьакіуэхэм зыкІи бгъэдыхьэркъым «УФ-м щызекІуэ къэралыбзэм теухуауэ хабзэми метрор къызэрыгъэщхьэпапхъэми. Урысыбзэм нэмыщі, инджылызыбзэм и закъуэщ абы къыщагъэсэбэпын хуейр».

- «Абы ищІыІужкІэ, - тепыІэркъым Фадеевыр, - ар хамэ щІыпіэ къикі лэжьакІуэхэм урысыбзэ ящІэн хуейуэ зэракъалэным езэгъыр-

Урысыбзэ зрырагъащІэ!

Фадеевыр Собяниным елъэІуащ цыхухэм я тхьэусыхафэм хэкіыпіэ къыхуигъуэтыну.

Фокlадэращ «Прокшино», «Лесопарковая» метро станцхэм тет тхыгъэхэр таджикыбзэкІэ, узбекыбзэкіэ, персыбзэкіэ щызэрадзэкіар. «Дэ ди къалэныр, - жэуап къратыкіащ езы Іуэхущіапіэм, - метрор къэзыгъэсэбэпхэр тыншу гъэкІуэнырщ. Псалъэм папщІэ, мафІэгум ит электрон таблом тет тхыгъэр бзибгъукІэ зыдодзэкІ».

Абы иужькіэ зи псалъэ пхыкі урысей журналистхэм лъэныкъуитІў загуэшащ. Зы гупыр, зэрыгуры уэгъуэщи, ЦІыхум и хуитыныгъэр яхъумэу къэзылъытэхэм къадэщІырт.

Коненкэ Максим абыхэм япидзыжар мыращ: «Сэ си щхьэкІэ сы-арэзыщ. ГъэщІэгъуэнщ Фадеевыр ЦІыхум и хуитыныгъэр зыхъумэ советым и унафэщіым тету плъагъуныр. Сыт нэгъуэщІыбзэкІэ тха гъуэгугъэлъагъуэхэм цІыхум и хуитыныгъэр зэрыдакъузэр. Апхуэдэ щІыкІэущ цІыхум и хуитыныгъэр зэрахъўмэр. Нтіэ, Шереметьевэ метром инджылызыбээрэ китаибээкІэ

гетхэри дывгъэхъуэж». Ахмедовэ Маринэ ар идакъым: Метрор къызэрагъэщхьэпэ хабзэм инджылызыбзэрэ китаибзэрэ хэтщ, ауэ, фи жагъуэ зэрыхъунщи, таджи кыбзэрэ узбекыбзэрэ хэткъым».

Узбекыбээрэ таджикыбээк эгъуэгугъэлъагъуэхэр зэрытрагъэувам и фІыгъэкІэ, цІыхур зэрызэтрихьэр процент 40-кіз зэрыхэщіам и щыхьэту къэуващ мэзкуу метром и лэжьакІуэхэри.

«Махуэкум» и къыдэкІыгъуэр зыгъэхьэзырар ЧЭРИМ Марианнэщ.

ТЕКІУЖЬ Заретэ

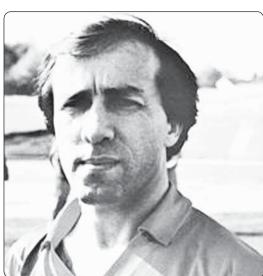
ДифІ догъэлъапІэ

«Адыгэ Марадонэ»-кІэ дызэджэ Гъубж Вячеслав

1980 - 1995 гъэхэм, щызэпигъэуаи къэхъуу, Налшык и «Спартак»-м хэтащ, и Іэ-загъымрэ псынщІагъымкІэ топджэгум дихьэххэр хуабжьу зытхьэкъуа Гъубж Вячеслав. А лъэхъэнэм икъукіэ ціэрыіуэу щыта Аргентинэм и гуп къыхэхам хэту дуней псом и чемпион хъуа, иджыри къэс абы къыпэхъуфыну бразил гъуащхьауэ Пеле фізкіа Щіы хъурейм къытемыхъуауэ тхьэ зыщаlуэж Марадонэ Диегэ хуэдэт ар ди дежкіэ. Нобэр къыздэсым и джэгук аиф ым и гугъу ящІыжу щІэх-щІэ-хыурэ зэхэпх Гъубж Вячеслав и ныбжьыр иджыблагъэ илъэс 60 зэрырикъуар къэдгъэсэбэпу дехъуэхъуну дыхуейщ и щіэблэм я гуфіэгъуэ мыухыж илъагъуу иджыри илъэс куэдкіэ тхуэузыншэну дэрэжэгъуэ къыдиты-

ГЪУБЖ Вячеслав нэхъ гъунэгъуу къыщысцІыхуар блэкІа ліэщІыгъуэм и 80 гъэхэм я пэщІэдзэращ. Совет Союзым и «Спартак» командэхэм я щіымахуэ зэхьэзэхуэ Мэзкуу щекlуэкІыу щытащ абы щыгъуэм. Илъэсыр къызэрихьэу къызэрагъэпэщ а зэпеуэхэм я къалэн нэхъышхьэт шІыпІэ зэмылІэужьыгъуэм къыщагъэхъуа футболист ныбжьыщІэхэр къэхутауэ гуп нэхъыфІхэм хэгъэхьэныр. Нэхъыбэу абы фейдэ къыхэзыхыр «Спартак» псоми я пашэ Мэзкуум ейрат. Зэфіэкі зиізу зэхьэзэхуэм къышыхэжанык ахэр арат япэу зыпхъуатэр. Къапщтэмэ, а Іэмалымкіэт Хьэпэ Заур хуэрэгъухэм яфіэхъурт. Мэзкуу и «Спартак»-м зэ- Гъубж Вячеслав 1962 рыхашар. Апхуэдэ зэхьэзэ- дыгъэгъазэм и 12-м къалъхуэхэм ящыщ зым, 1986 гъэм и пэщІэдзэм, нэхъ дызэрыцІыхуауэ щытащ илъэс хэр къыщратым зэхэзэрызытхух хъуауэ зи цІэр зэхэсх, хьати, зи джэгукіэ дахэм сыдихьэх, ауэ губгъуэм иту фІэкІа зэи сызримыхьэлІа Гъубж Вячеслав.

Мэзкуу сыщыщеджэ лъэхъэнэти, ди щ алэхэр зыхэту бий-ныбжыш з спорт шко-«Олимпийский» спортком- лым. плексымрэ «Спартак» манежымрэ щекіуэкі зэхьэзэ- щіагь ин зыхэль щіалэщіэм къыхэжаныкіыу іэмал игъуэ- Абыхэм хьэрхуэрэгъу къа- жьыгъуэхэр зэкіэлъхьэужьу хуэхэм блэзгъэкі щымыlэу псынщlэу гу лъатащ икіи, зрезгъэхьэлІэрт. Спорт журналист сыхъуну хуабжьу сыщІэхъуэпсырти, дауи, зэрысхузэфіэкікіэ ди коман- Налшык и «Спартак»-м и дэм хэтхэмрэ тренерхэмрэ тренер нэхъыщхьэу абы захуэзгъазэрт икІи куэ- щыгъуэм лэжьа Іэпщэ Алексапкърыупщіыхьырт. Ахэр репортажу, интервьюууэ, отчёту иужькІэ (иджы «Ленин гъуэгу» «Адыгэ псалъэ») газетым къыхуезгъэхьыжырти, къытрадзэрт. Мэзкуу жыжьэм Вильнюс, Кишинёв. Кутаинэхъ гъунэгъу дызэхуи- си, Душанбе, Симферо-щІырт Къэбэрдей-Балъкъэ- поль, Одессэ къалэ инхэм рым икіахэр. Хьэл-щэнкіи, щыщ гупхэр я хьэрхуэрэгъу ахъырзэман зыбжанэ хэтащ абы шыгъуэм Налшык и «Спартак»-м. ящыщ зыт Гъубж Вячеслав. Виктор, Настаев Щамил,

Абы и гури и псэри хэти зэрыхузэІухар нэрылъагъут, ауэ джэгупіэ губгъуэм ихьа иужькіэ убыдыпіэншэ хьэр-

Гъубж Вячеслав 1962 гъэм хуауэ ятха щхьэкІэ зы илъэскіэ нэхъыжьщ. Документеліэліэщакъым, зэгъэзэхуэжыным куэд зэрыпыщар гурыІуэгъуэти. Къыщалъхуар Бахъсэн къалэращ. Топ джэгуным зыщыхуигъэсащ абы дэт са-

курыт еджапІэр къызэриухыу, и ныбжьыр илъэс пшыкІуий иджыри мыхъуауэ, сандр иригъэблэгъащ. А лъэхъэнэм ди командэр Совет Союзым футболымкІэ щекІуэкІ зэхьэзэхуэм и япэ лигэм щыджэгурт икІи Днепропетровск. Харьков. тетыкіэкіи щіалэ лъэщт. Къищынэмыщіауэ, куэд и уасэт къэрал псом ціэрыіуэ щыхъуа Ашэбо-Апхуэдэхэм къуэ Руслан, Камарзаев

Тимур и хьэрхуэрэгъухэр хегъащІэ

Наурыз Басир, Бэч Руслан, Іэхъуэбэч МуІэед сымэ хуэдэхэм я гъусэу джэгупІэ губгъуэм укъихьэну. А щіалэ, футболист гъузэджэхэм Гъубжыр куэдым хуагъэсащ, чэнджэщ щхьэпэ Іэджи къратащ.

Вячеслав зыхыхьа Налшык и «Спартак»-р 1980 гъэм хуабжьу щытыкІэ гугъум итт. Ар ерыщу щІэбэнырт япэ лигэм къыхэнэным икіи, дауи, тегъэщіапіэ ищіыр ныбжькій іэзагъкіи нэхъ ліыпіэ иувахэрат. рацэмрэ Абы къыхэкІыу Гъубжыр а кІынкъым. Налшык и «Спарилъэсым джэгуп эгубгъуэм так»-м и фащэр щыгъыу ар хам ираджэу щытащ. Ар-Техникэ гъуэзэджэ, псын- тізу къихьауэ аращ икіи зэіущіэ 415-м къихьащ. щхьэкіэ фэбжь зэмылізу-

> хъуну къызыпэщылъ щІа- зыхузэфІэкІа Налшык и лэм и хьэрхуэрэгъухэм топ яхудигъэкІын щыщІидзар КъищынэмыщІауэ. къыкіэлъыкіуэ илъэсращ. жым зэіущіэ 20-м топ тіуетІуанэ лигэм и 3-нэ гупым нэгъуэщІ диІэкъым. Илъэгъэм (майм) и 2-м щызэхаубла ІущІэм ди щіалэхэм къыщрагъэблэгъат Орёл и «Спартак»-р. Абы и 72-нэ дакъикъэм япэ дыдэу къыщыхэжаныкІащ Гъубж Вячеслав. А зэманым ирихьэл эу Бэч Трубицин Сергей, Руслан. бжыгъэр 3:0-м нагъэсами, щыджэгуащ. Ахэри хэплъщіалэщіэм и ехъуліэныгъэм хьэжмэ, Гъубж Вячеслав

Мазендеран щІыналъэм и

«Амоль» клубым хэту уты-

кум къихьащ 2021 гъэм

Финал ныкъуэ зэпэщІэ-

гыныгъэм «Амоль»-р 8:2-уэ

щефіэкіащ Тебриз къалэм и

«Арас» гупым. И командэм

и текІуэныгъэм хэлъхьэны-

гъэ хуищІащ зи хьэлъагъыр

килограмм 74-м нэблагъэ Къэбэрдей-Балъкъэрым

КІзух зэіущізхэм адыгэ

шІалэм и командэм къышы-

пэщІэтащ Джубайр къалэм

и «Санае» гупым и бэ-

накІуэхэр. Ди лъэпкъэгъум

6:0-у хигъэщ ащ къылъыса

хьэрхуэрэгъу Джамал Са-

текІуэным. КІэух бжыгъэр

АрщхьэкІэ ар ма-

къыщІэкІащ гупыр

зэпэщІэтыныгъэр

КЪЭХЪУН Бэч.

«Амоль»-р етІуанэ

чемпионатым

БищІо

дунейпсо

Тимур.

фар.

хъуащ.

щІэу

къыщыхэжаныкІа

щыщ БищІо Тимур.

къыдэджэгухэри стадионым исхэри хуабжьу щыгуфІыкіащ. Хэт а зэманым ищІэнт, Гъубжым я хьэрхуэрэгъухэм иджыри яхудигъэкіыну топи 164-м (абы-«Спартак»-м и цІэкІэ топи 136-м) ар я щіэдзапізу?!

командэ нэхъыщхьэм хэту ди республикэм и щІыхьыр мыхъума къалэшхуэ Совет Союзымрэ Урысей Федеиту къыщІэщыхуэхъуахэм я щхьэр Налшык и «Спартак»-м и щІригъэхьэрт икіи топи 136гъуащхьауэ нэхъ Іэзэ дыдэ рэ яхудигъэкІащ. Апхуэдэ «Спартак»-м зэи хэтакъым. СССР-м футболымкіэ и рыті щыдигъэкіащ - апхуэди накъыгъэм сихкІэ зэкІэлъхьэужьу, 1983 1988 гъэхэм, я хьэрхуэзэхьэзэхуэм и пэщіэдзэ зэ- рэгъухэм топ нэхъыбэ дыдэ яхудигъэкІыурэ ар ди «Спартак»-м и гъуащхьауэ нэхъ

Іэзэ дыдэ хъуащ. Кострома и «Спартак», Грознэм и «Эрзу», Мейкъуапэ и «Дружба», Бахъсэн и «Автозапчать» командэхэ-Александр сымэ ми ехъулІэныгъэхэр иІэу

Мэзкуу дэт ЦСКА-м и

универсальнэ спорт комп-

лексым щекіуэкіащ грэп-

плингымкІэ Урысей Фе-

дерацэм и чемпионатрэ

ветеранхэм я дунейпсо

ПЭЩІЭДЗЭ зэіущіищым

шэч къызытумыхьэн те-

92-м нэблагъэ зи хьэлъа-

гъхэм я зэхьэзэхуэм и финалым нэсащ. Псори щы-

зэхэкі зэпэщіэтыныгъэм ди

спортсменым щыхигъэ-щащ Дагъыстэным къи-

икІи къэралым и чемпио-

натым и дыщэ медалыр

сыр грэпплингымкІэ дуней

Къэбэр-

зэфіэкі

къыща-

ЩЫЩ

Урыс Мухьэмэд килограмм финал зэlущlэм абы щы-

кіа Мажидханов Щамил кіэ Урысей Федерацэм и

домбеякъ медалхэр къа- онатым хэтыну УФ-м и ко-

хьащ Псэныкъуэ Ислъам- мандэ къыхэхар зэхагъэу-

Фигу

Уры-

чем-

Илъэс

къыщызыхьа лагъэ зи хьэлъагъхэм я

хигъэщІащ́

клубым.

ИщхьэкІэ

зэхьэзэхуэрэ.

спортсменхэм

гъэлъэгъуащ.

зыІэригъэхьащ.

пионщ.

Урысей

ратрэ (кг 92-рэ)

къэдгъэкІыжынщи,

псом и иджырей

кІvэныгъэ

дей-Балъкъэрым

лъагэхэр абы

532-рэ хэтащ Совет Союзымрэ Урысей Федерацэмрэ я стадионхэм щы а зэгущІэхэм икІи абыхэм 164-рэ къыщыхэжаныкlащ. Топ-джэгум апхуэдэ лъэужь дахэ къыщызыгъэна, Къэбэрдей-Балъкъэрыр къызо-гъанэри, къэралым къы-щыгъуэтыгъуейщ. Ар я хьэрхуэрэгъухэм щеб-

гъэрыкіуэкіэ Іэмал зэмылізужьыгъуэхэмкіэ щхьэуназэ ищІырти, хабзэр къызэпамыудауэ нэхъыбэм къызэтрагъзувы Іэфыртэкъым. Абы и фіыгъэкіэ зыхэт командэхэм пенальти Іэджэ къалэжьащ икІи текІуэнызыІэрагъэхьащ. гъэхэр Псом хуэмыдэу Вячеслав убыдыгъуейт псори щеша джэгум и кІэухым. ЯгъэщІагъуэрт, а щіалэ іэмащіэлъэмащІэм апхуэдиз къару къыздрихыр къахуэмыщІэу.

Илъэс пщыкіуийкіэ пщіэрэ щІыхьрэ иІэу зыхэта футбол иным Гъубжыр къыщыхэкІыжар 1997 гъэращ. Джэгун щиухари къыщыщІидза щалъхуа Бахъсэн къалэращ. Урысей Федерацэм футболымкІэ и етіуанэ дивизионым зыкъыщызэгъэлъэгъуа щІыпІэ «Автозапчасть»-р къызэгъэпэщы-нымрэ лъэ быдэкІэ увынымкІэ абы куэд ищІащ.

И ныбжьыр нэсу футбо-ІэщІагъэр ІэщІыб ищІын хуей хъуами, топджэгур и гум хуигъэхуакъым. Тренеру лэжьэфын папщІэ ар абы Мэзкуу шыхуеджаш. 2001 гъэм шышІэдзауэ нобэр къыздэсым Къэбэрдей-Балъкъэрым и командэ нэхъышхьэм и тренер гупым хэтщ, къалэн зэмылІэужьыгъуэхэр и пщэрылъу. Гъубж Вячеслав щытащ Налшык и «Спартак»-м и тренеру, тренер нэхъыщ-хьэу, премьер-лигэм кlya «Спартак-Налшыкым» и дублёрхэм я тренер нэхъыщхьэу, клубым и тренер-селекционеру. илъэсихым командэм спорт директорщ.

Сыт хуэдэ ІэнатІэ пэрыувэми Гъубж Вячеслав хьэлэлу бгъэдэтщ. ДжэгупІэ губгъуэм щитами иджыпхэм ящыщу Налшык и стуи ар куэдым я щапхъэщ, унагъуэ быди иІэщ. И къуэ Марат адэ цІэрыІуэм и лъэужь дахэм ирикІуащ. Ар Къэбэрдей-Балъкъэрым и гъуа́щхьауэу шыджэгуащ Налшык и «Спартак»-м и Бахъсэн щыщ щІалэм щи- щІалэгъуалэ гупым, Раменскэм и «Сатурн»-м, Самарэ и «Крылья Советов»-м, уеблэмэ, Урысей Федерацэм и ныбжьыщІэ командэ къыхэигъуэтри, пасэу футболым къыхэкІыжын хуей хъуащ.

Гъубж Вячеслав Къэбэрдей-Балъкъэрыр зэрыгушхуэхэм ящыщ зыщ. Джэгупіэ губгъуэм къызэримыхьэжрэ илъэс тющым щигъуами, абы и цІэр ди къэралым и щІыпІэ куэдым нобэми щащІэж, ирогушхуэ. Ахуэдэхэращ щІалэгъуалэр спортым дезыгъэхэхыр, футболымрэ гъащІэмрэ лъэужь дахэ хезыгъэшыр.

ЖЫЛАСЭ Заурбэч. Сурэтхэм: Гъубж Вячеслав и щІалэгъуэмрэ иджырэ. Налшык и «Спартак»-м щыджэгуахэу Заруцкий Александррэ Бэч Русланрэ я гъусэу.

Къэралым

ветеранхэм я дунейпсо

зэхьэзэхүэм дышэ меда-

лыр щызы Іэригъэхьащ ди

лъэпкъэгъу Бэдракъ Ра-

шид. Килограмм 92-м нэб-

щыщ Каварнукаев Сал-

лъэгъуа ди спортсменхэм

зыщагъасэ грэпплингым-

командэ къыхэхам и тре-

нер Шыхъуэстэн Руслан зи

унафэщІ «Файт Зон» спорт

кърикІуахэм япкъ иткІэ

2022 гъэм Венгрием ще-

кіуэкіыну дунейпсо чемпи-

Йджырей чемпионатым

ТЕМЫР Дисанэ.

40 иримыкъуа

Шэшэным

къыщыдгъэ-

Гъуазджэ

Розэ и ІэпщІэльапщІагьэ

щагъэлъагъуэ Гъуазджэхэмкіэ сабий лэжьакіуэ ціэрыіуэхэм я сурэтхэр. школым и унафэщіым концерт-узэщіыныгъэ лэжьыгъэхэмкіэ и къуэдзэ, декоративно-прикладной гъуазджэм хуэ-ІэпщІэлъапщІэ Къунаш Розэ и лэжьы-

ВЫСТАВКЭР къыщызэІуахым ирагъэблэгъащ Бахъсэн къалэ администрацэм и Іэтащхьэ Мамхэгъ Хьэчим, къалэм и Іуэхущіапіэхэм я унафэщіхэр, щіыпіэ самоуправленэмкІэ Советым и депутатхэр, сурэтыщІым и благъэхэр, Іыхьлыхэр, ныб-

Художникым утыку кърихьахэм ящыщщ

Бахъсэн къалэм Щэнхабзэмкіэ и унэм политик, щэнхабзэмрэ гъуазджэмрэ я

СурэтыщІыр Бахъсэн къалэм къыщыхъуащ. Курыт еджапІэр ехъулІэныгъэкІэ къиухри, КъБКъУ-м гъуазджэхэмрэ хъыбарегъащіэ Іэнатіэхэмкіэ и факультетым щІэтІысхьащ. 2016 гъэм ар къиухащ диплом плъыжькІэ. Розэ и лэжьыгъэхэр къытехуащ «Горянка», «Адыгэ псалъэ», «Газета Юга», «Баксан» газетхэм. Абы и ІэдакъэщІэкІхэм ущыхуозэ «2008 - 2009 гъэхэм КъБР-м и еджакІуэ нэхъыфІхэр». «Черкесы (адыги). Законодатели моды и красоты на Кавказе», «Адыгэ хабзэ»

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

Сурэттеххэм я дунейр

Ткаченкэ Андрей и цІэр зезыхьз сурэтыщі гъуазджэхэмкіэ щагъэлъагъуэ «Свой стиль» фотоклубым и лэжьыгъэ щІэщыгъуэхэр.

2004 ГЪЭМ щыщІэдзауэ лажьэ зэгухьэныгъэм хэтхэм я сурэтхэр зыбжанэрэ утыку кърахьащ. Клубым и унафэщ Лукьяненкэ Иван выставкор къыщызојуихым къыхигъэщащ иужьрей зэманым музейр нэхъ зэјузэпэщ зэрыхъуар, я сурэттеххэми я ехъулІэныгъэхэм куэдкІэ зэрыхагъэхъуар. Абы жиlащ сурэттех ІэщІагъэм и щэхухэм я нэхъыщхьэр, сурэт нэхъыфІхэр къыщохъулІэр нэхущымрэ пшапэ зэхэуэгъуэмрэ зэрытехуэр.

Тхылъхэр фІыуэ зылъагъухэм я республикэ зэгухьэныгъэм и унафэщ Шинкарёвэ Наталье зи лэжьыгъэхэр зыгъэлъагъуэхэм ехъуэхъуащ сурэттеххэм я дунеймрэ дахагъэмрэ я нэмкІэ зэрыхагъэгъуазэм папщіэ.

Сурэттех нэхъыжь Бекоев Геннадий я

тепхыну зэрытыншыр, дахагъэр зыхэпшІэмэ. «Русское географическое общество»

(РГО) урысейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэм ди республикэм щиІэ къудамэм и унафэщІ, профессор Къуэжьокъуэ Мухьэмэд фіыщіэ яхуищіащ сурэттеххэм икІи къыхигъэщащ абыхэм я лэжьыгъэхэм уригушхуэ зэрыхъунур.

Сурэттех, РГО-м хэт «Альтаир» щІалэгъуалэ клубым и унафэщІ, зи лэжьыгъэхэри выставкэм хагъэхьа Мокаев Тенджыз жиlащ сурэтыщlым и къалэн нэхъыщхьэр - къызэрыгуэкІ теплъэгъуэм цІыхухэм телъыджэ гуэр харигъэлъагъуэныр, дахагъэм гу лъаригъатэу къигъзуІэбжьыныр зэрыарар. Сурэттех Ванинэ Наталье Іуэхур къызэ-

зыгъэпэщахэм фіыщіэ яхуищіащ.

БЖЬЫХЬЭЛІ Розэ

Сурэтхэр Къарей Элинэ трихащ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэмрэ КъБР-м и Парламентым и Аппаратым и лэжьак уэхэмрэ хуогузавэ КъБР-м и Май муниципальнэ районым и шІыпІэ администрацэм и Іэтащхьэ Саенкэ Татьянэ Виктор и пхъум и анэ Саенкэ Валентинэ Прохор и пхъур дунейм зэрехыжам къыхэкІыу

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и ЦІыхубзхэм я союзым и правленэр а зэгухьэныгъэм и унафэщI, Налшык къалэ поликлиникэ №1-м и дохутыр нэхъыщхьэ Къаскъул Аулият Фујэд и пхъум хуогузавэ и дэлъху Къаскъул Владимир Фујэд и къуэр дунейм зэрехыжам къыхэкІыу.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и ХэхакІуэ комиссэр «Къалэ поликлиникэ №1» ГБУЗ-м и дохутыр нэхъыщхьэ, КъБР-м и ЦІыхубзхэм я союзым и унафэщ Къаскъул Аулият Фујэд и пхъум хуогузавэ и дэлъху Къаскъул Владимир Фујэд и къуэр дунейм зэрехыжам къыхэкІыу.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

кіуэ ціэрыіуэ Бищіо Тимур.

Мы махуэхэм Ираным щекіуэкіащ бэнэкіэ хуитымкіэ

клубхэм я чемпионат. Зэхьэзэхүэм етіуанэ увыпіэр

къышызыхьа «Амоль» командэм хэту и хьэрхүэрэгъу

псори хигъэщ ащ Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ бэна-

нэкіэ хуитымкіэ Ираным и хьэзэхуэм нэхъ лъэрызехьэу

лъэпкъ лигэм и финал ны- къыщалъытэхэм ящыщ зь

ТЕГЕРАН щызэхэтащ бэ- къуэ, финал зэlущlэхэр. Зэ- иухри,

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщІ Изэ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82;

Федерацэм и

рэ (кг 66-рэ) Хьэсанэ Му- вэнущ.

секретариатым - 42-22-66. КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкIэ-42-57-59; шэнхабзэмкIэ-42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-60-53,

42-22-89; зэдзэкІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм -42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту

шыткъым. Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ Гэныгъэхэмк Гэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Джатокъуэ Марьянэ, корректорхэу Нэужьокъуэ Заирэ (3, 4-нэ нап.), Щоджэн Иннэ (1, 2-нэ нап.). КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ **Дол Маринэ, Мэлбахъуэ Анжелэ,** сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ. Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр П 5894 • Тираж 1.857 • Заказ №2804